

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבה ס"ה/שכ"ז של הממשלה
ז' באב התשכ"ז - 13.8.67
(בבוקר ואחר הצהריים)

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר

א. אבן
י. אלון (עד סעיף 730)
מ. בגין
י. בורג
י. ברזילי
ח. גבתי
י. גלילי
מ. דיין
ז. ורהפטיג
י. ישעיהו
מ. כרמל (עד סעיף 730)
י. ספיר
פ. ספיר
מ. קול
ח.מ. שפירא
י.ש. שפירא
ז. שרף
א. ששון

נעדרו השרים: ז. ארן (בחופשה)
מ. בנטוב (בחופשה)

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
י. הרצוג - המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה

סדר היום:

- 726. שאלות
- 727. סקירות
- 728. ארמון הנציב
- 729. שובם של תושבי הגדה המערבית אשר יצאו לירדן
(הסעיפים הנ"ל נדונו בישיבת הבוקר)
(סעיפים 730 עד 739 ועד בכלל נדונו בישיבת אחה"צ)
- 730. מינוי שגריר בברן
- 731. אכלוס ירושלים
- 732. הסדרים ליד הכותל המערבי
- היחס למבקרים יהודים בהר הבית
- 733. פטור ממס עקיף על טובין המיובאים על-ידי המגבית המאוחדת
- 734. המצב בשירות השידור
- 735. הצטרפות ישראל לאמנת מכס בדבר כלי קיבול
- 736. הצטרפות ישראל לאמנה הבינלאומית בדבר הקלות בנסיעה ובהובלה ימית בינלאומית משנת 1965
- 737. אשרור הסכמים של איגוד הדואר העולמי
- 738. אשרור האמנה הבינלאומית לענייני טלקומוניקציה, 1965
- 739. הטיפול בדרוזים על-ידי משרדי הממשלה

730. מינוי שגריר בברן

ראש הממשלה ל. אשכול:

ישנה הצעת מינוי מר לבבי כשגריר בברן.

אני מבין שמאשרים זאת פה אחד.

שר המשטרה א. ששון:

יתכן ששר החוץ ירצה לומר משהו בעניין זה. שר החוץ נתבקש על-ידי הועדה לקחת דברים עם מר לבבי, אם מוכן היה ללכת למקום אחר. אם הוא רוצה לקחת דווקא את ברן - זה מאושר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בסדר.

מ ח ל י ט י ם, לאשר את מינויו של מר אריה לבבי לתפקיד שגריר בברן, החל ביום 15 באוקטובר 1967.

731. אכלוס ירושלים

ראש הממשלה ל. אשכול:

עניין פתיחת חנויות יהודים בירושלים המזרחית:
 התקשרתי עם שר המסחר והתעשייה וכתבתי מכתב בעניין זה, שידאג שתהיינה חנויות;
 שיפנה לאגודת הסוחרים, למשביר המרכזי ולכל הגורמים האחרים הקשורים בזה. התנאי
 הוא - שיואילו לעלות לירושלים.

ברור שהדבר הזה יחייב את הממשלה, אך מהלכת
 טרוניה בציבור, שהנה עברו 8-10 שבועות והממשלה עדיין לא עשתה בנושא זה מה
 שצריכה היתה לעשות. אחד הדברים שלא עשתה הוא אי העברת עשרים אלף משפחות
 לירושלים המזרחית.

איני יודע כיצד לעשות זאת, אבל חייב אני להביא
 את הדאגה הזאת בפני כל השרים: כיצד ומה לעשות בשטח זה, כיצד לאכלס את ירושלים.

אחד הדברים המקשים הוא שנמצאים אנו במצב של
 כמעט אפס עליה. קיבלתי אתמול מכתב משאול אביגור ביחס לברית המועצות: אין כל
 עליה משם. עדיין באים האחרונים שקיבלו בזמנו ויזות. מרומניה העניין אינו מתקדם
 גם כן, הם אינם אומרים שלא תהיה עליה, אלא אולי פעם תהיה בכל זאת.

שר הבריאות י. ברזילי:

מרומניה ישנם כמה מאות עולים בכל חודש.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נניח שעולים כמה מאות. במה זה משנה את המצב?

דיברתי עם אנשים הנוגעים בדבר, ונאמר לי שלעת עתה אין סיכוי לעליה משם. יתכן שזה עניין של פרינציפ או דבר דומה, אך העניין אינו מסתדר ונדחה מיום ליום ומשבוע לשבוע. וכאשר אין עליה - אני, לפחות, אני יודע כיצד להכריח יהודים לבוא לגור בירושלים. יתכן שאפשר להעביר אותם מקרית שמונה לירושלים, אך אז צריך להבטיח להם פרנסה.

על בעיה זו דנו גם בכינוס, כי ללא עליה של אנשי

מעשה - לא יבואו גם חסידים.

ישנו דבר נוסף במשרדי הממשלה, וזה הדבר אליו התכוונתי כשביקשתי דיון בשאלה זו: דיברתי עם שר המסחר והתעשיה, שהוא ירושלמי ורוצה להירשם בספר ירושלים. הוא אמר לי שיעשה בעניין זה, של העברת עובדים לירושלים. אני רוצה לדעת מה נשמע בעניין זה.

אשר לשר החקלאות, יודע אני שיש לו סניף בירושלים. ידוע לי מה הקשיים שדבר זה גורם, אך קשיים אלה נגרמים לכל אחד ואחד.

ידוע שבדרך לטרון מגיעים אחר שעת נסיעה לירושלים וזה מקל על העובדים.

מה המצב לגבי משרדי המשטרה? כאשר נכנס מר ששון למשרד המשטרה, לא צריך היה ללחוץ הרבה על כך שלשכתו תהיה בירושלים. הבנתי שעניין בתי הסוהר, הפיקוח על הנוער - אלה מחלקות נפרדות, ואין בעיה להעבירן לירושלים. המדובר בארבעים-שישים עובדים. הסכמתי שיעביר זאת. אך לגבי היתר, שמעתי שמדובר ב-700 עובדים, התופסים שני בניינים גדולים בתל-אביב, או האחד בתל-אביב והשני בגבול תל-אביב-יפו, והעברתם כרוכה בהוצאה גדולה.

אני מצטער שהשר ספיר אינו כאן, אך יתכן ואפשר בכל זאת להחליט להקל על העברה, כי הרי הבניינים בתל-אביב לא ילכו לאיבוד. ידוע לי שתל-אביב תרים קול צווחה. ניסינו כבר פעם או שתיים להוציא אנשים מתל-אביב. הם צורחים ככרוכיה: וכי מה, הולכים אתם להשאיר אותנו עם הזקנים בלבד?! - אך מדובר לא רק במשרדים, אלא גם בדירות האנשים האלה. מלבד הדירות מדובר בסכום כסף גדול (שר האוצר נכנס לשיבה).

שר השיכון אינו וכן לא מנהל המשרד, השוכב בבית חולים ומנהל שני השוכב בבית חולים אחר. הייתי רוצה שהדברים יימסרו לו: יתכן שזו אשמתי, אבל אין לי תחושה שחי הדבר כאן וצומח משהו בשטח זה. יתכן שאחד הגורמים לכך הינה העובדה שישנם בארץ 50,000 דירות שהן עדיין ריקות ומצפות ליהודים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

צריך לצפות החודש לאלפיים יהודים, שהם 300

משפחות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

זה כולל תיירים?

ראש הממשלה ל. אשכול:

איננו דנים עתה בעליה, אלא בגורלה של ירושלים.

שלוש מאות או ארבע מאות משפחות אלה - האם יכול

מישהו לענות לי - לאן מביאים אנו אותן? אם ירושלימה - בבקשה.

לפי שעה, על כל פנים, ישנם אלף עולים לחודש, או אולי אלפיים. במצב זה יש לארגן מספר משרדים שנראה לי שאפשר וצריך להעבירם לירושלים, גם אם יעבור זמן עד אשר ייבנו כאן המשרדים המתאימים להם. ידוע לי שעובר זמן עד אשר מע"צ משלימה עבודה שלקחה עליה, אך יש לפתור את הבעיה ולהרבות אוכלוסיית ירושלים.

שר המשטרה א. ששון:

ביחס למשטרה: ראש הממשלה דיבר אתי על האפשרות של העברת המטה הארצי לירושלים. מדובר ב-600-700 איש, ופירוש הדבר אותו מספר המשפחות. אפשר להניח שחמישים-שישים מהם לא ירצו לעבור הנה. הדבר קשה להם מבחינת עבודתן של הנשים או בתי הספר אליהם צמודים הילדים. אך אפשר לחשוב על כך. השאלה היא כזאת: א) יש לי נסיון עם משרד המשטרה בנושא נציבות בתי הסוהר. אם לדון לפי נסיון זה, כאשר הממשלה רכשה כבר שתי קומות בבית אגרון והובטח שכאילו באוקטובר יהיה הבניין מוכן - הרי עתה ברור לנו שהבניין לא יהיה מוכן באוקטובר 1968, כי יש שם שש קומות, ועובדים שלושה-ארבעה פועלים בלבד.

שר האוצר פ. ספיר:

עשיתי כל אשר ביכולתי כדי לזרז עבודות אלה.

שר המשטרה א. ששון:

מבצע את העבודות "סולל בונה", בפיקוח העיריה ולא מע"צ. מר אלון בירר עם מע"צ את העניין ונתברר שידם אינה בכל הבניין הזה, אלא ידו של סולל בונה. אם זה יתקדם לפי הקצב הנוכחי - הבניין לא ייגמר גם בעוד שנה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה הסיבה, האם אין פועלים?

שר המשטרה א. ששון:

איני יודע. מדי שבוע או שניים מצלצל אני לברר מה קורה שם. אשר לבניין המטה הארצי, מדובר על 600-700 משפחות. אם כל דירה צריכה לעלות בין שלוש וארבעים אלף לירות - פירוש הדבר 20-25 מיליון לירות, ועדיין לא הקמנו את הבניין של המטה הארצי, שהוא עצמו צריך לעלות כ-40 מיליון לירות. ברור שאלה אנשים שאפשר להעבירם ואיננו תלויים כאן בעליה משום מקום בעולם. דבר זה תלוי בממשלה בלבד: אם תהיה מוכנה לשאת בהוצאות אלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה מדבר על דיור? הרי יש להם דירות בתל-אביב.

עליהם להעמידן לרשות הממשלה.

שר המשטרה א. ששון:

ברצוני לסכם: בעניין זה היתה לי שיחה עם ראש המטה הארצי ועם מר קרן, שהבטיחו להקים ועדה שתתמסר לעניין זה, כדי להגיש לראש הממשלה ולאוצר איזו הערכה, אמדן - בכמה יעלה הדבר. אני מקווה שזה ייעשה תוך השבועיים הקרובים.

ביחס לעולים מארצות המזרח, עד כמה שידוע אני, היה בנושא זה כנס של עולי צפון אפריקה בתל-אביב, וידוע לי שתוך הסכם עם הסוכנות היהודית, בראשית החודש הבא נוסעים מספר אנשים לצרפת, לברר את האפשרויות בין יהודים הנמצאים שם ובמרוקו ובעוד מקומות. יתכן ויצליחו להביא

משם עולים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה שיצליחו לעשות - יעשו. שר האוצר, האם אתה יודע אם ישנם כאן בניינים גדולים השייכים למשרד השיכון? מול ביתי לשעבר ישנם בניינים גדולים, שיתכן ואפשר להפכם לבנייני משרדים. יתכן שטוב היה להעביר זאת לחלק המזרחי של ירושלים, כי הרי החכמה כולה היא כיצד לחלק שם את הדבר. יתכן שאפשר להשכיר את הדירות? הוא הדין לגבי דירות ריקות העומדות כאן, בחלק זה של העיר. יתכן ונוכל לחכור, לקנות או לשכור דירות, וזאת מתוך הנחה שמקבלים אנו את דירותיהם בצורה זו או אחרת.

שר המשטרה א. ששון:

אני סבור שלא רצוי להושיב עולים חדשים בעיר העתיקה. עלינו להשתדל, עד כמה שאפשר, להעביר לחלק זה של העיר אנשים ותיקים ומעורים יותר ביישוב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנשי המשטרה הינם פחות או יותר ותיקים בארץ.

האם יש ליד השולחן מישהו היכול להאיר את חשכתנו

בעניין זה?

שר הבטחון מ. דיין:

מדוע בית הספר לשוטרים בפרעם לא יעבור

לירושלים המזרחית?

אם אגיע לרשות הדיבור בעניין הגדה - אציע תכנית ביחס לכל הגדה בעניין זה. אני חושב שזה אחד הדברים החשובים והאפשריים לביצוע. אני יודע כמה אוכלוסיית קבע יש בבית הספר לשוטרים. אני מניח שמדובר במאות רבות.

אדוני שר המשטרה: אם תיקח את התקן - כמה יושבים שם המדריכים והמודרכים והמשרתים אותם וכו' - זו אוכלוסיה לגמרי לא קטנה ומבוטלת.

שר המשטרה א. ששון:

למודרכים אין בתים שם.

שר הבטחון מ. דיין:

לא חשוב; הרי אלה אנשים החיים שם, מבקרים בקולנוע, מהווים ציבור בעל משקל. אלה מאות אנשים, וזה לא פחות חשוב מהאוניברסיטה, עם כל הכבוד. אלה אנשים בעלי משקל, עם נשק, שילכו לערוך קניות, לבקר בקולנוע וייראו בשטח בכל מקום.

השר י. ספיר:

בעיית ירושלים, בין אם בתוך החומות או מחוץ להן - יתכן שהערך המרכזי והדחוף ביותר הוא להעלות את האכלוס היהודי בעיר העתיקה, בתוך החומה.

מחוץ לירושלים העתיקה, כאשר הולך אתה לשער מנדלבאום, בין הבתים היהודיים והלא-יהודיים - המרחק קטן. אך בתוך החומות אין אף יהודי; הכנסת תושבים יהודים לשטח זה נראית לי חשובה מאוד מבחינת סדר עדיפות ודחיפות.

דבר נוסף: יש להכין העברת גורמים והכנת שיכונים כפי שנאמר כאן קודם לכן. אלא שדרושה לכל הדברים הללו כתובת, בצורת גוף קטן בו נמצאים אנשים בעלי יכולת, הבנה, שירכזו מחשבתם ויאמרו לנו, תוך זמן קצר, מה ניתן לעשות.

באחת השיחות דובר על "ישיבות" ועל שיקום בית הכנסת והקמת מוסדות הקשורים בעיר העתיקה. הרי יש מוסדות חסד מסויימים, שמקומם יכול להיות לאו דווקא בתוך העיר העתיקה, אלא מחוץ לחומות ירושלים. יתכן שתנאי השיכון שלהם עתה פי אלף גרועים וניתן להן עדיפות שם.

תיקבע ועדה מצומצמת, לא מתוך השרים, אלא של אנשי משרד, או מומחים שיבואו ויגידו, כעבור זמן קצר, מה ניתן לעשות, כמה זה יעלה ואיך לבצע זאת. ואז אפשר יהיה לקבוע סדר עדיפות ולהתקדם.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ראשית, בעיית "בין החומות" של העיר העתיקה: בעניין זה, בעיר העתיקה הרובע היהודי היה מאוכלס ברובו במוסדות ו"ישיבות" תורה, שהיו שם בזמנו, כאשר המשפחות גרו סביב להן. ישנה אפשרות לשקם ולהכניס מספר ניכר של תושבים אל בין החומות כבר כיום. אלא שעדיין אינם ברשותנו הנתונים לכך. לו היתה אפשרות לזרז זאת - אפשר היה לבצע את הדבר. לא ייכנסו לשבת שם אנשים בודדים, בטרם יהיה שם גרעין ישוב. יש מספר מוסדות המוכנים להיכנס

ולהתיישב שם, אך לא נמצא להם דיור מתאים. ישנה ישיבת בני עקיבא, בת שלושים איש, רובם חיילים משוחררים, הרוצים להיכנס לעיר העתיקה, על מדריכיהם וראשי הישיבות שלהם, והם ישבו שם.

ישנו ברובע היהודי בית אחד, שהוא פחות או יותר מניח את הדעת - "בתי מחסה", והוא שייך לאפוטרופוס, שאינו מסכים למסרו למטרה זו. הוצע לאפוטרופוס שייכנסו לשנה אחת, עד אשר יוקם דיור מתאים להם. אנשי הישיבה מוכנים, לעומת זאת, להיכנס למקום כבר מחר.

אפשר לארגן מספר מוסדות תורה מארצות הברית, שיהיו מוכנים להתיישב בעיר העתיקה, כי עניין זה מושך אותם. פנתה ישיבה המונה 40 איש, שרוצים לעלות מיד ולהתיישב בעיר העתיקה, וכן ישיבת טלז מקליבלנד, המוכנה להתיישב בעיר החדשה, בדרך לעיר העתיקה ומוכנה מיד לגשת לבניין הישיבה.

ירושלים, ובעיקר העיר העתיקה, תמשוך הרבה מוסדות עליה, בעיקר מסוג זה של התורה והחסד. אילו היתה בעניין זה פעולה נמרצת יותר - אפשר היה להזיז את העניינים.

ישנה ועדה בינמשרדית, מטעם משרד הפנים והעירייה, לה הגשנו שורת הצעות, הכוללת מוסדות שונים הרוצים להיכנס להתיישב שם. אך בעניין זה - מי שיפרוץ תחילה את הדרך - יפתח פתח לבאים אחריו.

ידוע לי על עשרות מוסדות שניגשו לשיקום מוסדותיהם, אך לא ייכנסו אל בין החומות, אלא לאחר שיווצר שם גרעין. לאלה המוכנים להתגורר שם צריך לספק מיד דיור. במידה ותינתן לאותה ועדה בינמשרדית סמכות שתאפשר לה לבנות ויועמד לרשותה התקציב המתאים - העניינים יתקדמו במהירות. הוא הדין לגבי הקמת שיכון לזוגות צעירים. כבר החלה הרשמת זוגות הרוצים לגור דווקא שם, ופעולה נמרצת שתעודד שיכון בין חומות העיר העתיקה יכולה להביא, תוך שנה, ליישוב אלפיים איש בין החומות.

שר הסעד י. בורג:

אני מזהיר בפני הפניה סיטונאית של העליה
הקמעונאית לעיר העתיקה. בדרך כלל זה חומר סוציאלי לא קל ואיני ידוע אם זה
החומר המתאים ליישוב העיר העתיקה.

דבר נוסף, חושבני שבועדה לא ניוושע. ראש
הממשלה צריך להטיל על איש מסויים, שתפקידו יהיה להמציא תכנית שיכון ברובע חדש
ליר העיר העתיקה או בתוכה, וזה יהיה תפקידו היחיד.

ברור לי שהמקום הזה מתאים יותר לבנות בו מוסדות
תורה, קרית חינוך, כי חומר זה קל יהיה יותר להעביר לשם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מי האחראי ליישוב העיר העתיקה? אנו באנו בהצעה
אל ראש העיר ואל חברי המועצה, שתוקם ועדה משותפת של שר הפנים והעיריה, בתוספת
נציג משרד השיכון, למען אפשר יהיה להתחיל בתכנון הפעולה וליישב את האנשים
במהירות האפשרית בעיר העתיקה.

העיריה לכתחילה הסכימה לכך, אבל אחר כך אמרה
שזה צריך ללכת בדרך המקובלת, כלומר: כל המבקש רשיון - להיכנס לבניין קיים או
לבנות בית חדש או להקים מוסד - עליו לפנות לעיריה, לוועדה המתאימה, ואחר יועבר
העניין לוועדה האזורית. תהליך זה נמשך, כרגיל, קרוב לשנתיים ימים.

אנו הצענו להקים ועדה, מתוך חברי הועדה המחוזית, הכוללת בתוכה חברי עיריה ואנשי משרד השיכון ומשרד הפנים, ואלה יטפלו בנושא ויוכלו לקבל החלטות ללא כל פרוצדורה ארוכה ומסורבלת. אנשי העיריה לא הסכימו לכך ואמרתי שמוכן אני להביא את העניין לוועדת השבעה, שתחליט היא בזה.

ביקשתי למסור לראש העיר שאם לא יסכים להצעה זו - אביא את העניין בפני ועדת השבעה, שתחליט מה שתחליט.

וועדת השבעה מטפלת גם בענייני העיר העתיקה, אך לא אכפת לי אם יוחלט על ועדה אחרת שתעסוק בזה, ובלבד שהעניינים יוכרעו על-ידי גוף מוסמך לכך. ישנם כיום יהודים רבים הפונים לעיריה ולא ניתן להזיז את הדברים.

אנו רוצים, כמובן, שיהיה לעיר העתיקה תכנון מתאים, וצריך לצרף אנשים מתאימים לוועדה, שיהיו בתוך העניינים. במידה ויתחילו ליישב שם יהודים, מספרם לא יהיה קטן.

אחד הדברים החשובים בעיני בנושא זה, הוא הקמת גוף חוקי שיוכל להחליט על הפעולות. אביא זאת לוועדת פנים ושרותים או לוועדת השבעה, ובלבד שיוזז העניין.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

יש למשרדי בתל-אביב שתי יחידות, שאחת מהן לא ניתן להעביר וזו היחידה העוסקת בפיקוח על היהלומים. על אנשי יחידה זו לשבת באותו הבניין בו יושבת בורסת היהלומים, וזאת מטעמי הובלת היהלומים. יחידה שניה שאפשר להעבירה - נעביר לירושלים. מדובר כאן בשלושים איש.

ראש הממשלה ל. אשכול:

תסכים אתי שהדיבורים על ההעברה נמשכים כבר כמה שבועות. במשך אותם שבועות עברו או לא עברו אנשים לירושלים?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

לא עברו, כי אנשים יצאו לחופשת הקיץ.

בידי סמל זהב של העיר ירושלים, אותו קיבלתי מראש העיריה האחרון, עבור העברת משרדי המכס, בתוך משרד האוצר, מחיפה לירושלים - 250 איש. משפחות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

גם לי ישנו סמל זהב של העיר ירושלים, ולא העברתי אף אחד הנה.

הייתי רוצה ששר החקלאות ישמע שרבים מאתנו חושבים שהמרחק אינו עתה יותר משעת נסיעה מהשפלה לירושלים, ופעמים חמישים דקות בלבד.

שר החקלאות ח. גבתי:

אני לוקח זאת בחשבון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר האוצר, כך או אחרת, פירוש הדבר - כסף.

שר האוצר פ. ספיר:

אקדים ואומר: אם תהיה חלוקה בין מי שאוהב את ירושלים, מחשיב אותה ומי שאינו אוהב ומחשיב אותה - אשתייך לאלה האוהבים את ירושלים, אם כי איני משמש גורם כאן. אך מצטער אני על כך שחלק מהדברים שנאמרו כאן ויותר מזה בתוך הקהל - דנים בעניין זה בקלות רבה. במשך שבעה חודשים באו ארצה 6355 עולים יהודים, שזה אלפיים או 1,700 משפחות. זה כולל את חודש העליה המוגדלת. זה כולל גם מה שאמר השר שדיבר לפני, את כל התיירים ואת אלה החושבים שבאו הנה לישיבת קבע.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

זה כולל גם תושבים חוזרים.

שר האוצר פ. ספיר:

איני יודע מהו המושג "תושבים חוזרים", וזה אינו

שייך לנושא.

הושפעתי בשבוע שעבר, ביחס למכון טרומן, מרכז השלום, לתת יד שהמכון ייבנה על הר הצופים. לפני שבוע או שלושה שבועות דובר על כך שבמקום לבנות בית למשרד המשפטים ובית המשפט העליון - יעבירו אותם לבניינים מוכנים בעיר העתיקה. אך בכל זאת העניינים אינם זזים מהר כל כך. ישנם חוקים, יש תכנונים ומתכננים וכו'. דובר על העברת משרד המשטרה לירושלים ומטפלים בזה. כל העברה קשורה בעשרות מיליוני לירות.

אני ידוע שאלוהים עזר לנו (ואיני אומר זאת במרכאות) ואיננו מגיעים לדיון בשום נושא, פרט לעניינים הקשורים בגדה, בצד זה של הירדן ובצדו השני. בפנינו עניינים בטחוניים חשובים וכן עניינים מדיניים שאינם סובלים דיחוי וזה כבר חודשיים וחצי שעוסקים אנו אך ורק בנושאים אלה. אך אילו דיברנו על נושאים אלה הלוחצים עלינו, מתברר היה לנו שהקופות אינן מלאות כל כך.

העברת מטה המשטרה, לפי חשבוני, צריכה לעלות חמישים מיליון לירות. וזו שוב שפיכת אותם המים מכוס אחת לשניה. ומלבד כל זאת - תוך כדי העברה היו מתגלים ודאי קשיים נוספים. שמעתי משר הבטחון שאמר כי צריך להעביר את בית הספר לשוטרים משפרעם הנה.

שר הבטחון מ. דיין:

יש מספר לא קטן של בניינים ריקים במחנות.

שר האוצר פ. ספיר:

אך הקמת הדירות למדריכים תעלינה כסף.

משרד החקלאות אינו יכול לומר שמשרד האוצר יעבור כולו הנה. משרדי המסים צריכים להיות במקום בו ישנם משלמי המסים. מרכז מס הכנסה נמצא אמנם כאן.

מלבד משרד החקלאות, לו ישנו גם כן נימוק לאו דווקא של אי נוחיות, הרי לכל המשרדים יש הסדרים עם מע"צ ואנשי מע"צ ודאי ינסו להתקומם נגד זה. צריך יהיה לשחרר בניין, לפנות בניין ולהקים למע"צ ולמישהו נוסף מקום מתאים. אך כל זה אינו אמור, כמובן, לגבי החלק המזרחי של ירושלים.

אסור לנו לשכוח שלפני כמה חודשים ראינו חשיבות גדולה בהעברת כמה משרדים לנצרת.

אשר לבית הספר לשוטרים, דומני שאין הדבר קשור בכסף רב, אך ודאי היה גם זה אחד השיקולים.

אשר לבניין דירות, דומני שביקשתי שישלחו לך את החומר הקשור בכך - מה מצב הדירות בירושלים. מתברר שבירושלים יש דירות ריקות במספר קטן יחסית לחמישים אלף הדירות הריקות בארץ, הפזורות במקומות אחרים. אילו היו מגיעים חמישים אלף עולים ארצה, היינו פותרים בעיית מחצית הדירות הריקות. במידה ויחליטו להביא את העולים לירושלים - יהיה צורך לפתור מחדש בעיות הדיוור כאן, והדירות הריקות בשאר חלקי הארץ תישארנה לעמוד ריקות.

כאשר חושבים על הבאת עולים לירושלים - ישנם שלושה עד חמישה ענפים, במלאכה ותעשייה, הבאים בחשבון לפיתוח כאן (ויסלח לי מר שרף על שאומר אני זאת). אחד הדברים שעמד בפנינו תמיד, כאשר דנו ביישוב ירושלים, היה בעיית הרכב האוכלוסיה בירושלים. על כך הקימה צעקה נציגות העיר ירושלים בפנינו. אני סבור שתעשיית היהלומים מתאימה לירושלים ויש לעודד בכיוון זה. אשר ל"ישיבות", הרי יבואו אחר כך אלינו בצעקה ויבקשו כסף. כבר באה משלחת רבנים אלינו, שניתן להם כסף לבנות "ישיבות" בעיר העתיקה, או להעביר את הישיבות מהעיר החדשה לעתיקה. אלה דברים חשובים, שנתחייב עליהם ולא יהיו לנו מהם משלמי מסים ונצטרך להחזיקם בתקציבים מדור לדור. ואחר נתאונן שהמסים גבוהים.

לכן, בארץ בת שני מיליון ושלוש מאות וחמישים אלף תושבים - אי אפשר למלא כל מקום ריק בארץ וכל מקום חדש ושטח חדש שנוסף לנו עתה.

איני מדבר עתה על ירושלים המזרחית, אך עלינו לזכור את הדברים, כאשר מדברים בנושאים אלה, שהטרגדיה שלנו היא שאנו מונים שני מיליון ושלוש מאות וחמישים אלף נפש בלבד. אילו היתה עכשיו עליה גדולה - יכולים היינו לפתור זאת בקלות רבה יותר, אך לא כך פני הדברים עתה. אם מעלים מאה משפחות נוספות לירושלים - צריך לבדוק אם לא תצמח לנו מהם הכבדה נוספת.

עד עתה נאסר עלינו לומר מלה בנושא זה והתברר שהגענו עתה לסכום של 65 מיליון לירות סעד, לעולים שהגיעו ארצה. עתה שומעים אנו על שלושים וכמה אלפים מחוסרי עבודה בארץ. מצד שני - לא מכניסים עתה עולים ארצה, ומתוך אותם העולים - עשרים אלף מחוסרי עבודה, כי אינם באים בחשבון לעבודה יוצרת כגון תעשיה צבאית, בניין ועוד.

כאשר מדברים על העיר ירושלים, שעלינו לאכלס אותה, שוב שומע אני על 12 אלף משפחות שצריך להעלותן מיד. עדיין זוכר אני את מקרה מצפה רמון, שלאחר דיבורים רבים הסתיים העניין באלף משפחות.

לכן, איני מציע שום ועדה, אלא שיוטל על אדם אחד שיתאם את העניין עם המשרדים שצריכים להעביר לירושלים יחידות קטנות שלהם. אשר ליחידות גדולות - כאן מדובר בעשרות ומאות מיליונים לירות, וזה אומר שוב - קיפוח האוכלוסיה. ושוב, איני רוצה להתערב כאן בבעיית ועדת השבעה וועדת השרותים.

משרד החקלאות זז בחלקו מירושלים לתל-אביב, וזה תהליך שנמשך כמה שנים. לשרי החקלאות היו ודאי נימוקים משלהם לכך, ולכן חוזר אני שוב: יש להטיל את הדבר על אדם אחד, שבמינימום הוצאות ישיג את מכסימים התוצאות ואל נשפוך את הקפה הלוך וחזור מכוס לכוס, ותוך כדי כך יוצאו עשרות מיליונים לירות, שיחסרו לדברים אחרים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

טוב שעלה הסעיף סוף סוף לדיון כאן. שמענו שמשרד המסחר והתעשייה יכול להעביר כמה עשרות משפחות הנה. זה דבר חשוב מאוד ואני תומך בכל לב בכך שיש לעשות כל דבר למען יעלו בעלי מלאכה ואחרים לירושלים. בזמנו החלטנו על העברת תעשיית היהלומים הנה, אך היא לא נקלטה כאן. על כל פנים, כל מה שאפשר צריך שיעשה בכיוון זה.

עלי לומר שאמנם חשוב הצד המזרחי של ירושלים, אך במידה ויתאספו כאן שישים או שבעים אלף ערבים - כל תוספת של אוכלוסיה לירושלים חשובה והצד המזרחי חשוב יותר.

גם אני מבין ללבם של החקלאים ולקשייו של שר החקלאות, אך בכל זאת השר גבתי אמר ששמע את הדברים, וזאת - על מנת לא לענות לנו בשלילה.

הבניינים הנשארים ריקים בתל-אביב הם במידה מסויימת רכוש קיים שאפשר להיעזר בו. עד אשר יסיימו כאן את הבניה - אפשר למכור אותם או למסור אותם למישהו אחר.

יתכן שחלק מהקריה בתל-אביב נצטרך למכור, ואולי ייעשה הדבר לגבי החלק שלצד הכביש, והקריה תצטמצם בבתיים שבחלק הפנימי של הקריה.

הוא הדין לגבי המטרה. חשבתי שהעניין קשה הרבה יותר, ונאמר לי שמדובר באלפיים וחמש מאות איש. אחר כך שמעתי על שבע מאות או חמש מאות איש. חלק מהם ודאי לא ירצה לעבור; החלק שיעבור יקבל משכורתו כאן וודאי יהיו משפחות גדולות שלא תשלמנה מסים, אך אלה יהודים, ואם ירצה השם יסתדרו העניינים.

אשר לבית הספר לשוטרים בפרעם: אם ניתן הדבר ואם ישנו כאן מבנה ריק והימצאותם שם כרגע חשובה פחות מבחינה בטחונית, אזי שר המשטרה מתבקש להטיל על קוטי, שהוא אדם מעשי, שיברר מה ניתן לעשות בנדון.

עם זאת שומע אני משר האוצר שהדבר לא ניתן, כי עובר זמן עד אשר מקימים ומשפצים בניינים. נכון שמישהו צריך לשאת באחריות לדברים הללו. לולא חשבתי שתתנגדו, אני לא מתנגד שהועדה תעשה זאת, אך אם תבקשו אותי מאוד - הייתי מקבל על עצמי את העניין. הייתי ממנה איש שעניינו בזה בלבד. והוא ימרר לכולם את החיים, אם לגבי הקמת ישיבה או בית כנסת או אוניברסיטה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

את הצד החוקי רוצה אני להסדיר, כדי שאפשר יהיה לפעול כמה שאפשר מהר יותר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא האמנו אף פעם שאם יהיה צורך - הבור יתמלא מחולייתו ובאופן סטיכי יסתדר העניין. אני סבור שישנם משרדי ממשלה שסך הכל של תפקידיהם חשוב פחות מעניין ירושלים. וזאת אומר אני לא משום שרוצה אני לדבר גבוה-גבוה על ירושלים; כאשר מדבר אתה על ירושלים, שקלטת בה בבת אחת שבעים-שישים אלף ערבים וקלטנו את כל החלק השני של ירושלים - הרי דובר על האבסורד של ההפרדה בין שני חלקי העיר. אבל במשך 20 שנה נוצר אבסורד זה, כאשר עד כאן גרו יהודים ומכאן ואילך ערבים. וירושלים שימשה מרכז אדמיניסטרטיבי גדול. ועתה, צריך שיהיה משהו, בין אם הינו עוזרו של ראש הממשלה, או אדם אחר, שיוכל לקחת אנשים בציציות ראשיהם ולקבל תשובה לכאן או לכאן - ורק כך יזוזו הדברים.

לפני כמה שבועות שאלתי מדוע לא יכולים להזיז את המרכז הצבאי משנלר לעיר המזרחית. לא קיבלתי על כך תשובה. איני בטוח אם שר הבטחון קיבל על כך תשובה ממי שצריך לתת אותה. הוא הדין ביחס למשטרה, למשרד המסחר והתעשייה ומשרדים וגורמים אחרים וכך המצב גם ביחס לרשיונות.

בעניין רדינג הוכחנו שאפשר להתגבר על בעיות אלה. בעניין ירושלים, אם יש צורך - ימונה אדם שיתגבר על המכשולים ויזיז את העניינים. אך בלי בעל בית וכתובת מתאימה לא יזוז העניין. אני יודע לפחות על חמישה בניינים שאפשר להעביר אליהם משרדי ממשלה. הדבר אינו כתוב בשטח ימי בראשית, שכל משרדי הממשלה צריכים להיות בנויים בגבעת רם.

שוחחתי עם שר חשוב ושאלתי אותו מדוע לא יעביר משרדים לחלק המזרחי של העיר.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני מוכן להעביר משרדים לעיר המזרחית.

שר הסעד י. בורג:

גם אני מוכן להעביר משרדים. דבר אתי על כך ולא

עם שרי ממשלה חשובים.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אם יחסר לו בעניין זה כסף - יביא זאת לאוצר, ואם העניין לא יסתדר - יובא לממשלה. אם לא מסתדרים בעניין רשיונות עם העיריה - הרי איני חושב שאת העיר העתיקה צריך להפוך לשוב של "ישיבות" בלבד. בפירוש לא כך צריך לפתח ולישב אותה. עובדה היא שיהודים לא ישבו בעיר העתיקה בירושלים אף

פעם - כל הציונים הטובים שלנו, והעיר נשארה ערבית. ועתה, אם לא נעשה בעניין זה מאמץ, ולא בכיוון חד-גוני - אזי כל שאיפתנו לא תהיה ברת ביצוע.

כאשר דנתי עם השופטים על העברת בית המשפט המחוזי - לא נתקבלתי במחיאות כפיים סוערות. הם אמרו שעליהם לשקול אם נאה הדבר, שדווקא הם ישכנו את בית המשפט בבית שבנה חוסיין.

אני מציע שראש הממשלה יהיה אחראי לדבר וימנה פקיד בדרג גבוה, שזה יהיה תפקידו. במידה וייתקל בקשיים משפטיים - עומד לרשותו משרד המשפטים. במידה וייתקל בקשיים כספיים - יפנה לשר האוצר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ביררנו את העניין: כל חברי הממשלה סבורים שצריך לעשות דבר בבחינת "אכסטרא אורדינר", ואני מוכן, בשותפות עם משרד הפנים או משרד הפנים בעצמו יפעל, ובלבד שנדע שעושים אנו את העבודה בכיוון זה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ראש הממשלה יטפל בהעברת המשרדים לעיר העתיקה, עד כמה שאפשרי הדבר, וביישוב הבעיות שתתעוררנה.

ישנו עניין הקשור בחוק ואת זאת צריך להסדיר. אני מקווה שזה יסודר בשבוע הבא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ישנו אדם מסויים שאתו רוצה אני לדבר על כך. אם
היה מסכים לקבל זאת על עצמו - מה טוב. מכיוון שעדיין לא שוחחתי עמו - איני
רוצה להעלות שמו כאן.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

לאור הצורך הרב בכספים, האם הסעיף הדין במגבית
מיוחדת למען ירושלים אינו יכול לענות כאן על הצרכים? אולי ניתן היה לברר בקרב
העם היהודי שיעשה מאמץ מיוחד למטרה זו?

אני מכין עתה תכנית להקמת בית ספר נוסף
למלונאות בירושלים. יש צורך בכך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

תבוא עליך ברכה.

שר המשפטים ידאג לצד המשפטי של העניין, ויכול
להיות שאני אקבל עלי צרה, שלא אדע איך להרים אותה, אבל אקבל זאת עלי.

מ ה ל י ט י ם, להסמיך את ראש הממשלה לטפל
בהחשט אכלוסה של ירושלים רבתי.

דזר מ. בגין:

אני מציע לדון בסעיף קטן: הר הבית והכותל

המערבי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש הכרח לדון או להחליף דעות בצורה ממצה בעניין הגדה. במידה ולא ידברו על כל סעיף 21 חברים, אלא נשמע דעה אחת בעד ואחת נגד - אפשר יהיה להגיע לסיכום.

נדון בעניין הכותל המערבי: האחריות לכותל המערבי והסדרים סביבו.

732. הסדרים ליד הכותל המערבי
היחס למבקרים יהודים בהר הבית

ראש הממשלה ל. אשכול:

נכתב בעתונות בנושא זה שאני האשם בכל דבר, וגם בעניין זה: כאשר זכינו וכאשר כבשנו את העיר העתיקה, ואתה יחד את הכותל המערבי, בעצה אחת עם שר הדתות, אמרנו שנכנס את כל באי כח הדתות הלא-יהודיות ונשתדל לדבר אתם ידידות ורעות.

כמובן שכאשר הגענו לכך, היה מובן כאילו מאליו: היתכן שתהיה ישיבה כזאת ולא אזמין את הרבנים שלנו להשתתף בה? יתכן ששר הדתות הצהיר זאת או שהיה זה מובן מאליו, אך בזאת עדיין איני קובע דבר. לא נובע מכך שכראש ממשלה מסרתי להם את הטיפול בעניין זה. עתה קראתי בעתון שראש הממשלה אמר לרבנים: "אתם תעשו שם כבשלכם, כפי שחושבים אתם לנכון". נכון שלגויים אמרתי זאת, כי מצבם שונה כאן, להבדיל.

בפגישה דיבר הרב אונטרמן והביא פסוקים יפים והכל היה שפיר. עתה, כאשר קראתי בעתונות מה נאמר בנושא זה - התחלתי לחשוב שהעניין טעון הבהרה. אני מניח שמדינות אחרות, אמנם זה עם הדומה לחמור, אין להן שולחן ערוך, אבל יש להניח שישנו משרד מדיני כלשהו הנותן הוראות למיסיות הדתיות כאן. ברור שהכותל המערבי, יש בו מהקדושה. יש מי שאומר שיש בו אך ורק קדושה, כמו בית המקדש, אילו קיים היה. וגם אילו קיים היה, אחרי אלפיים שנה ודאי היו רבים רואים בו מתנת אלוהים, בניין העומד וקיים מלפני אלפיים שנה. אך בית המקדש - זה בית המקדש. אני מקווה שלא היינו מקריבים בו קרבנות, ושומע אני שבימי הרב קוק ישבו גם על מדוכה זו.

והנה, התחלתי לקבל מכתבים מנשים, גברים והופנו אלי שאלות גם ברדיו, מהן השתמע כאילו אני חיללתי וזלזלתי במקום הזה.

אמרתי שההיפך הגמור הוא הנכון. אני קובע שהמבקרים במקומות אלה אינם יכולים ללבוש ולנהוג כאילו היו בביתם. עליהם לנהוג שם לפי מנהג המקום: אין לעשן בשבת ותלבושת הנשים חייבת להיות צנועה שם.

על דבר אחד טענתי: הגדרות, המחיצות והמכלאות - זה דבר מעליב ומדכא עד היסוד. ואת זאת שומע אני מפי מאות אנשים.

יודע אני שאנו בישראל קצת בגלות: הרבנים ימצאו לך פסוקים המוכיחים שכך צריך להיות. שמעתי מאיש דתי שהמחיצות האלה מיותרות לגמרי, כך שיש דעות חלוקות בעניין זה גם בין הדתיים.

אני עדיין לא הייתי שם, אך שומע אני מכל צד כי מוטב שהדבר יהיה מכובד יותר, ואני השתמשתי בביטוי: מותר להכניס מיפיפותו של יפת לאהל שם, ואולי זו אפילו מצווה וחובה. זה מקום אליו יבואו יהודים שונים וגויים שונים ומוטב שנהג בו דרך ארץ.

יחד עם זאת, לא מסרתי לאף אחד יפוי כח ולא עשיתי זאת בשם הממשלה, אלא למען הכבוד הזמנתי לפגישה גם את הרבנים. לאנשי דתות אחרות אמרתי שיעשו במקומותיהם כפי שעולה על דעתם. ומאז אותה פגישה דומני שהעניין טובע והולך. אילו אפשר היה להקים ועדה מתאימה לעניין זה - מסכים הייתי שכל חברה יהיו דתיים, אך שישתמשו קצת בקומונסנס, ויעובד איזה קודקס; כי הדבר הזה נחוץ לנו עתה כאויר לנשימה.

ישבתי פעם שעה או שתיים עם שר הדתות ועם מר ינאי, שלדעתי מתאים הוא לתפקיד זה. דיברנו על הנושא ואמרתי שישבו הם אחרי הפגישה וימצאו יחד דרך לפתרון הבעיות. מר ינאי למד משהו בשטח זה ועשה דברים יפים. והוא אמר: לא אעשה דבר בלי ידיעת הרבנים. כל דבר שאעשה - יהיה בידיעתם.

העניין כפי שהינו כיום משאיר בך רצון לראות דבר הרבה יותר טוב, יפה, מכובד מכפי שהינו כיום.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני העליתי את הסעיף הזה, ותרשה לי לומר כמה מלים בנדון. אתחיל מדברי שר הפנים, שהכותל אינו שייך לאף אחד, אלא לכלל.

לצערי נוהגים בו כאילו הינו שייך לחלק בלבד. הוא אינו שייך לדתיים, הוא אינו שייך ללא-דתיים; ודאי ששייך הוא לדתיים, אבל גם ללא-דתיים, אמנם בצורה אחרת, אבל באותה המידה. לי יש יחס אחר לכותל המערבי, אבל הוא יקר לי לפי תפיסתי ואיני מוכן לוותר עליו, ואני רוצה להתייחד אתו ולגשת אליו לפי הבנתי, בלי לפגוע באחרים. אם ליד הכותל המערבי צריכה להיות לא רק פינה, אלא מקום מכובד לתפילה - יש לעשות זאת. אם באותו קטע שייקבע לזה צריכה להיות הפרדה בין נשים וגברים - תהיה הפרדה ומי שרוצה להתפלל יתפלל. אם הולך אדם עם אשתו להתפלל - ייפרדו במקום בו נפרדים המתפללים. מי שהולך לכותל המערבי ואינו מתכוון לדבר הזה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

היתה מחיצה לפני הכותל עוד לפני 50 שנה.

שר הבריאות י. ברזילי:

על כל פנים - במשך עשרות בשנים לא היה הדבר כך.

אין חולק על כך שמקום זה הינו לא רק אתר הסטורי, אלא מקום דתי. במידה ויש תכניות לגביו, לא יתואר שתבוצענה ללא תיאום עם הרשויות הדתיות. אך אין זה מקום שצריך להיות מחוץ לטיפול ולדאגה של אנשים, שהם בעלי נסיון והם מוכנים להתחייב לבוא במגע עם הרשויות הדתיות, אם זה משרד הדתות או הרבנות הראשית.

מר ינאי הוא אדם בעל נסיון בשטח זה, ומכל מקום איני מבין מדוע על הדתיים להטיל מונופול יזציה דתית על העניין ולשוות לזה אופי דתי בלבד. יש לתת לכותל המערבי את מלוא מעמדו ומקומו בעם, על כל שכבותיו - החופשיים, האפיקורסיים והדתיים. כולם ינהגו בכבוד רב, אך לפי מנהגיהם. ברגע שאנשי הדת רואים במקום זה מקום תפילה - יוקצה מקום לתפילה, וזה ייעשה בכבוד רב, אבל הכותל כשלמות הינו מקום הסטורי, לאומי, שכל אחד מבקר בו, לא כבבית כנסת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מותר לחלל שם את השבת?

שר הבריאות י. ברזילי:

הבעיה העיקרית היא באמת הסרת המחיצות. הכוונה אינה לבוא לכנס מעשנים שם בשבת, בפירוש לא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם נכנסנו כבר לענין זה: לא הייתי מרשה למכור שם כל מיני תשמישים ועשיית קדיש, הבדלות וכו'. הייתי מרחיק כל סחר-מכר מהפינה הזאת.

השר מ. בגין:

יש להרחיק משם כל מכולת ודברים דומים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא ביקרתי בכותל המערבי, כי כאשר בא אני למקום כזה מיד רצים אחרי ואיני יכול לראות דבר. אני צריך לעשות לי איפור או לבוא בלילה.

שר הבריאות י. ברזילי:

הפיקות צריך להיות בידי משרד ראש הממשלה והסדרים צריכים להיות כאלה שיענו על הצרכים של אנשים דתיים, במידה והם רוצים להתפלל שם, ושל יחס כבוד למקום מצד החופשיים, תוך כיבוד ערכי הדת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

הייתי בכותל המערבי בפעם הראשונה למחרת עלייתי ארצה וביקרתי שם אתמול. לפני כן ביקרתי שם עשרות פעמים, כאשר ניתן היה לבקר שם בימי המנדט. מעולם לא היתה שם מחיצה: יהודים באו להתפלל שם, כאשר לא היו עדיין ביקורים של הקהל, מוקדם בבוקר, ואז יתכן שעמדו בנפרד. אך מחיצות מלאכותיות לא היו ליד הכותל.

אתמול ביקרתי שם לפנות ערב. נוכחתי שהמקום הפך להיות בית כנסת, עם מחיצה לכל רוחב הרחבה, דבר שלא היה שם אף פעם. היה מדכא לראות מחיצה זו: מי שאינו רוצה להיכנס למחיצות - עומד מרחוק.

איני מבין לשם מה נחוץ הדבר. היהודים הדתיים ביותר היו באים תמיד לכותל ולא תבעו זאת מעולם. ובאו לשם יהודים לתיקון חצות ולמנין ראשון וכו'.

עתה באים לשם יהודים מכל העולם, מקהילות שונות. הם לא פיללו למצוא מציאות כזאת ליד הכותל. למענם ולמעננו מצוים אנו להחליט על יצירת מקום לתפילה, אך לא בצורה הנוכחית.

שמעתי מאנשים דתיים, מחברי כנסת מהמפד"ל, שהעניין כפי שהוא עתה הינו למורת רוחם.

אמר לי רב אחד, שאביו היה פעם מועמד להיבחר לרב בעיירה. היו שם 25 בוחרים וכל אחד הבטיח שיצביע עבורו. תוצאות ההצבעה היו 24 נגדו ורק אחד בעדו. לכן, ביחידות אומר כל אחד שאני צודק, אבל בפומבי לא אומרים זאת, כי נפל פחד הרבנים הראשיים עליהם.

לכן, נחליט וזה יהיה טוב לכולנו, שהמקום הוא קדוש ולא רק לאומי. צריך לנהוג שם בכבוד, כראוי למקום כזה, אבל אין צורך

במחיצה. ייקבע שם מקום לתפילה ושם ינהגו כמו שצריך לנהוג בשעת תפילה, אך לא יתכן להפוך את כל הרחבה לבית כנסת.

השר י. ספיר:

בימי המנדט היינו ליד הכותל והיתה שם הרגשת הדרת קודש. ביקרתי עתה פעמיים - ולא אלך עוד לשם, עד אשר יסודרו העניינים. עובדה היא שחוסר הסדר שולט בהמונים הבאים לכותל והמקום הפך להיות שוק הן מבחינת הסובבים שם והן מבחינת הדוחק.

דיברתי עם שר הדתות ומסכים אני שצריך לעשות מחיצה, שאפשר יהיה להפריד בין ההמונים הבאים לביקור ובין אלה הנכנסים לזמן מסויים, כדי להשתהות שם. בצורה כזאת אפשר למנוע את הדוחק ליד הכותל, שיהיה רחב פי שניים או שלושה מכפי שהיה בתקופת המנדט.

במידה ויהיה דוחק - יחכו המבקרים בתור, עד אשר יתפנה המקום. במידה ולא יפרידו בין זרם המבקרים למתפללים - יהרסו המבקרים גם את המחיצה.

השר מ. בגין:

אני מציע שתתקיים במהירות האפשרית מעין ועידת פיסגה שתהיה מורכבת מראש הממשלה עם עוד שני שרים, שישבו עם הרבנים הראשיים, כולל שר הדתות. כממשלה איננו יכולים לקבל החלטה בלי התייעצות עם הרשות הדתית המוסמכת, זואת לאור העובדה שהודענו קבל כל העולם, שהמקומות הקדושים יהיו בפיקוח הרשויות הדתיות להן קדוש המקום.

בפגישה כזאת אפשר להעלות הצעות להסדר הבעיה. מבחינת המחיצה - מספיקה לי הודעת אסתר רזיאל-נאור, שהיא אינה דרושה והיא גם לא טובה. אנו יודעים את יחסה של אסתר רזיאל-נאור לדת ונאמנה עלי דעתה בעניין זה.

הבעיה אינה של המחיצה בלבד. זו גם בעיית סדרי התפילה. הייתי שם מספר פעמים. ראיתי שבא מנין, יוצא מנין ואין סדר: אחד מתחיל בתפילה והשני גומר; אחד צועק יותר מרעהו וכל העניין בכללו משפיל את דת ישראל.

בבית המקדש היה טקס וסדר ממנו למדו כל הגויים. לעומת זאת - הסדר ליד הכותל הינו ההיפך מתקין. הצעקות וצורת התפילה מזכירים את העיירה בפולין וזה דוחה את הנוער מהדת. יש לפרסם הוראות, שבמידה וישנה תפילה - כל הבא מצטרף אליה בשקט.

בעניין זה מציע אני לקיים התייעצות מתאימה במהירות האפשרית.

תרשו לי לומר עוד כמה משפטים בקשר להר הבית. עניין הר הבית הוא מהדברים הדחופים ביותר. מסתבר שעומד שם שומר מוסלמי ומקבל דמי כניסה, לירה או שתיים. דבר זה הינו בלתי נסבל. שתיקתנו ביחס לזה פירושה קביעה שהמקום כולו הינו מקום קדוש למוסלמים, אלא שהם מנצלים אותו גם לסיבות אחרות. בצורה כזאת הם מקבלים אלפי לירות מהמבקרים. נודע לי שמחר עומד להיות מוגש בג"צ נגד ראש הממשלה בעניין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא אלך לזה.

השר מ. בגין:

אני חושב שהתובע יכול לזכות. המשפט, השיפוט

והמינהל של המדינה חלים שם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה נכון, אבל זה עדיין אינו אומר שום דבר.

השר מ. בגין:

אני מציע בקצרה שהממשלה תחליט שאין דמי כניסה

למקומות קדושים. זו השפלה של מקום קדוש, כי זה אינו מוזיאון.

אשר להר הבית: ישנם שם שני מסגדים. מי שרוצה

להיכנס לשם - ינהג לפי נוהג המקום. אם הוא נדרש לישול נעליו - יישל נעליו. אך
הר הבית הרבה יותר רחב מאשר שני המסגדים הללו וזה מקום קדוש לנו. כל הכבוד למה
שקיים שם אחר חורבן הבית והכיבוש המוסלמי, אבל צריך שתהיה גישה חופשית למקום
זה.

שר הבטחון מ. דיין:

נמסר לי שישנה מתיחות רבה בין הערבים בעניין זה

של הר הבית. ההצעה הנוהלית שלי היא שהצעתך זו לא תתפרסם ולא ייאמר שדנו עליה
בממשלה. תחילה נחליט ואחר כך נפרסם, כי אם מתפרסם שדנים על נושא זה עוד לפני
שהחלטנו על העניין עצמו - ישמש הדבר ניצוץ נוסף או תבערה חודשה בין ערביי
ירושלים.

נמסר לי שהרב גורן, בכוח האימפולסים שלו, דפק בדלת הכניסה לחצר הר הבית ובדיוק באותו הזמן לא היה שם השומר; הוא פרץ ונכנס פנימה והשומה הזעיק שוטר יהודי. הרב גורן הופיע שם עם עוד עשרות רבנים והם חלצו נעליהם והתחילו למדוד - היכן נמצא הר הבית והיכן השטח בו לא היה הר הבית. המוסלמים ראו שמודדים את השטח אנשים במדים והרב גורן בראשם. הוא אמר לשוטר היהודי שאם לא יתן לו להיכנס - יעשה דברים כאלה ואחרים.

לכן רוצה אני לשאול את שר הדתות, לפני שהוא משיב, על עניין הרחבת שטח הכותל.

קראתי על כך בעתון ואני מבין שהרחבת רחבת הכותל פירושו הריסה או פינוי בניינים, בתוכם השער או גשר מסויים הנקרא בשם מסויים - כל אלה גורמים למתיחות בקרב הערבים. הם שואלים על זה תילי תילים של שאלות ומשייכים לזה דברים שהיו ושלא היו. כל זאת ידוע לי דרך המודיעין. לכן, הדיון על הצעת השר בגין - לא צריך לפרסמו ולהודיע שהממשלה דנה בעניין הר הבית, כל זמן שלא החלטנו בזה. כאשר נחליט - תתפרסם גם ההחלטה.

דבר נוסף: עניין הרחבת שטח הרחבה של הכותל וכל הטיפול בהר הבית - כל זה יתברר בממשלה או בועדה. רק אחד שיסוכם העניין סופית - יפורסמו הדברים. כל פעולה בשטח זה לא תיעשה לפני שתחליט הממשלה על כך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לרב גורן יכול אתה לתת הוראה.

שר הבטחון מ. דיין:

אתה חושב כך, אך איני יכול. הוא אינו הולך לשם בשליחות צה"ל, אך לא רק הוא: קראתי שמוסיפים 80 מטרים לכותל, ולא שמעתי שהדבר נידון או הוחלט עליו במקום כלשהו. מה שנעשה בשעת המלחמה - נעשה. עתה אין זו שעת מלחמה ולכל פעולה צריך להתקבל אישור בממשלה.

השר מ. בגין:

הייתי רוצה שנקבל החלטה בעקבות הבג"צ.

שר הבטחון מ. דיין:

איני מסוגל להחליט על שום דבר לפני שבדקתי את העניין. צריך לדעת במה המדובר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ההרחבה הזאת מחייבת הריסת בתים שהם רכוש פרטי, אך אין הדבר נוגע לתושבים כמוסלמים.

שר הבטחון מ. דיין:

זה נוגע למוסלמים. אני מציע שבכל הדברים הללו לא יגשו למעשה ולא יפנו לפני שיתברר העניין במוסד מוסמך על-ידי הממשלה. יתכן שאסכין להצעת השר בגין שישנו את הנוהג ולא יקחו דמי כניסה כאן או במקום אחר. אבל עלינו לדעת קודם מה עלולה להיות התגובה של הממונים על המסגר הזה. אם נחליט אחר כך לעשות זאת בעל כורחם - נעשה כך. אלא לאחר שנקבל על זאת החלטה כאן.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הכותל קדוש לעם ישראל כולו ולו גם ללא דתיים. זה דבר שהוא קדוש לעם ישראל בכללו. אי אפשר לבוא ולהפוך זאת עתה לאתר הסטורי. הוא עומד בקדושתו עד היום הזה וברוך השם הגענו על-ידי מלחמה זו לכך שהוא בדינו ולא הייתי רוצה שדבר זה יהפוך מוקד מריבה בינינו ובתוך עם ישראל כולו. אני חושש מאוד שאם לא נדע כיצד לטפל בעניין זה בעדינות יתר, יהפוך הדבר למריבה קשה מאוד בין היהודים לבין עצמם ולא לזאת מתכוונים אנו.

אני בהחלט בעד זה שצריך לשרור ליד הכותל סדר והוד ותפארת, כפי שצריך הדבר להיות בכל מקום קדוש, וביחוד במקום הזה. אך אין פירוש הדבר שרק מר ינאי הוא המתאים להיות ממונה על המקום. יתכן שהוא אדם יוצא מן הכלל. הוא עובד אצלנו בשטח הגנים ועושה דברים שצריכים להיעשות, אבל כאשר נאמר שרק הוא המוכשר לכך - איני מקבל זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

איש לא אמר זאת כך.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הועלתה כאן הצעת שר הבריאות שהעניין יימסר לראש הממשלה, ואתה בעצמך הרי לא תטפל בזה; תהיה מוכרח למסור זאת למישהו. היהודי שהתחיל לטפל בזה הוא זה הממונה על הגנים והחורשות ועל אתרים הסטוריים בארץ. הכותל אינו אתר הסטורי בשבילנו, אלא משהו אחר. הוא יכול להיות גם אתר הסטורי, אך לא זה בלבד.

מכיר אני יהודי שמצא אבן עליה ישב שמשון הגיבור, ועשה מזה אתר היסטורי. יהודים באים לשם ועושים שם מה שעושים.

הכותל הוא הכותל המערבי ואיני מעלה על דעתי שנהפוך זאת לאתר היסטורי, שכל אחד יטפל בו. צריך שיהיה שם סדר ושיביא כבוד לנו ולמקום עצמו. אם נוציא זאת מרשות משרד הדתות ונהפכו לאתר - זה יצית מריבה גדולה בתוכנו. איננו זקוקים לזה עתה.

לכן, אני מציע ששר הדתות יביא הצעה, כיצד חושב הוא להסדיר את העניינים כך שכולנו נהיה מרוצים מהסדרים שם.

קיימת בעיית המחיצה. צריך שישורר במקום סדר ושלא תהיינה צעקות, כאשר כל אחד מנסה לגבור על קולו של השני. בזאת כולנו מאוחדים; אך ביחס למחיצה - עלי לומר כך: ודאי זוכרים אתם שבשנת 1929 פרצו המאורעות בירושלים משום שבא רב מפולין והכניס לרחבת הכותל מחיצה. הוקמה אז ועדה שחקרה עניין הכותל והמאורעות.

השר מ. בגין:

היה זה עניין של הווקף, כאשר הם רצו להוכיח שהמקום שייך להם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

המופתי טען ששום מחיצה לא היתה שם בעבר, והוקמה ועדה והובאו בפניה צילומים, שאמנם היתה שם מחיצה. לפני כמה ימים ראיתי בדו"ח את התמונה המראה את המחיצה, כאשר יהודים מתפללים שם.

לדעתי אפשר למצוא דרך שיהודים הבאים להתפלל - תהיינה להם מחיצות ולא יופרעו בתפילתם. אך מי אומר שמוכרחים לערבב גברים ונשים שיתפללו יחד? עם זאת, אפשר יהיה לגשת לכותל, כפי שדובר כאן, ואיש לא אמר שלא ינתן הדבר. אפשר למצוא דרך כיצד להסדיר זאת.

שר החקלאות ח. גבתי:

כיום אי אפשר לגשת לכותל. באתי עם אשתי והיא הלכה לצד הנשים ואני לצד הגברים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

צריך למצוא דרך עם הרבנות הראשית ועם שר הדתות. אך אל נרצה להפוך כל העניין, שבמידה וישנה שם מחיצה - זה שולל ממישהו את האפשרות לגשת לכותל. אני מבקש מכם לא לעמוד על חודו של מחט בעניין זה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ראשית, יש לנו חוק לשמירת מקומות קדושים, שקיבלנו אותו. היה דיון בממשלה או בועדה שטיפלה בזה. הוחלט שהשר שיהיה ממונה על חוק זה הינו שר הדתות. היו אנשים שהביעו ספקות בכך, אבל זה מה שהוחלט. שר הדתות רשאי להתקין תקנות, לאחר התייעצות עם הרבנים הראשיים ובהסכמת שר המשפטים. שר הדתות אינו בא כח הרבנים הראשיים ליד הכותל, כמו שאינו בא כח המופתי או השייח' במסגד, או להבדיל - הכומר בקבר הקדוש.

כאשר אני קורא בעתון: "דובר משרד הדתות מודיע כי שר הדתות פועל מטעם הרבנות הראשית", לדבר זה אין שום אחיזה.

עובדה היא שהקימו שם מחיצה. אותם יהודים שהרשו להם להקים את המחיצה, עשו מעשה בלי שום אחיזה בחוק. יכולים לבוא חמישה-עשרה יהודים אחרים ולהרחיק את המחיצה הזאת ולזרוק אותה. אותה סמכות חוקית שהיתה לאלה - ישנה לאחרים.

לכן, על תקנות אלה ישב שר הדתות בהתייעצות עם הרבנים הראשיים ואני השתתפתי בזה. שם הותקנו כמה תקנות, שאליבא דכל הדעות - לא זו בלבד שאני מוכן לחתום עליהן, אלא אני חושב שכך צריך הדבר להיות: אסור לחלל שם את השבת; אסור ללכת שם בגילוי ראש; אסור ללכת שם בבגדים שאינם הולמים את קדושת המקום; אסור לצלם שם בשבתות ומועדים; אסור לעשן בשבת; אסור למכור ואסור לאסוף שם נדבות. כל זה אסור.

תקנות אלה מונחות אצלי לחתימה, ועל כמה דברים איני מוכן להסכים ולחתום, כי בעניין זה צריכה להיות החלטה שלנו, ואם כי איני חותם בשמי, אלא בשם הממשלה, הרי על כך צריך להיערך דיון בממשלה.

בעניין הכותל, כמו ביתר המקומות הקדושים, כולל מקומות קדושים של הגויים - אנו משחקים ממש באש, ואיני מגזים בדברי. אם לא תהיה בעניין זה אחריות, שמה שמחליטה הממשלה היא מקבלת עליה את האחריות לתוצאות - אזי עליה לדעת מה היא עושה. הממשלה כולה לא יכולה לדון בעניינים אלה ולא אגב אורחא, ולכן צריכה לקום ועדת שרים לענייני המקומות הקדושים, כולל הכותל המערבי. אם יהיה בועדה ערעור קשה שצריך יהיה להביאו לממשלה, הוא יובא לממשלה.

ביחס למחיצות ולתפילה ולארונות הקודש - כל אחד מספר כאן על תולדות ביקוריו ליד הכותל. אספר על ביקור שערכתי לפני שבועיים, בשבת בבוקר: באתי לפני השעה 7 בבוקר ורציתי לראות כיצד נראה המקום. לא הייתי מתערב בדבר, אילו היה זה בית כנסת. אבל זה אינו בית כנסת, לא אבי, לא סבי ולא אני התפללנו בו. זה מין "שטיבל" של מאה שערים, שהוא גם "שטיבל" נידח. אם רוצים הרבנים הראשיים לשמור על צורת התפילה שם - עליהם לקבוע עתים לתפילה בציבור.

אינך יכול להיכנס לבית כנסת באיחור ולהתחיל בתפילה. על אחת כמה וכמה בכותל המערבי. פה עומד מנין ובמקום אחר עומד מנין וכאן קוראים את התורה ושם קוראים את התורה וכל אחד מרים קולו על פני האחרים.

שמעתי דבר מלבב מאוד: קראו את שירת הים - "אז ישיר משה", אך הם קראו וצעקו וצרחו כך שצעקות הדרווישים הן משחק ילדים לעומתם. אם רוצה אתה לעשות לך "שטיבל" במאה שערים - ניחא. אך לא ליד הכותל המערבי.

ואשר לארונות הקודש: עומד לו ארון שהוא טוב למחסן ירקות ובמקום אחר ארון ללא צורה, ואחרים פזורים בכל מקום. מה נעשה כאן??

אל יאמר לי שר הפנים שהכותל פתוח לכולם. ישנו קטע המיועד לנשים וקטע אחר, גדול יותר, המיועד לגברים. אשה אינה יכולה לגשת לצד הגברים וכן להיפך. יושב שם יהודי, מדבר יידיש ואומר לשני חיילים: מי ביקש זאת מידכם לרמוס חצרי? כלומר, זו כבר חצר שלו והם באו לרמוס אותה. איני בטוח כל כך של מי זו החצר.

אני יכול לתאר לעצמי שישנם זמנים, אם בחגים או ביום הכיפורים, כאשר מכניסים בעוד מועד מחיצה כלשהי, שיש לה צורה נאה. עתה עושה המחיצה רושם של מכלאה שנשברה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אם כן, צריך לעשות מחיצה ראויה לשמה.

חשר מ. בגין:

בשעת תפילה הייתי אוסר ביקורים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני קורא בעתון שמתברר שיש לא רק כותל מערבי,
אלא כותל צפוני, דרומי ואולי גם מזרחי. וכל זה צריכים עדיין לגלות. אילו היה
הר הבית מקום ריק - יכול אתה לגלות מה שעולה ברצונך, אך לא במצב כפי שהוא עתה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

שמעתי שדווקא ארכיאולוגים רוצים להתחיל עתה
בחפירות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הם יכולים לרצות. הם אינם אחראים בעד שלומה של
ישראל.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יגאל ידין אחראי מאוד.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לשלום ישראל אחראי שולחן זה. שר הבטחון גילה
לנו סוד, על מעשי הרב גורן, שאפשר היה לקרוא על כך אתמול בעתון "ידיעות
אחרונות". אולי זוכר מי מהנוכחים את אשר קרה עם הרבי מרדזמין, כאשר בשנת 1928
העמיד את המחיצות, וכתוצאה מכך פרצו מאורעות בירושלים. כאשר הופיע בפני ועדת
שאו הרב קוק ואמר משחו ללא זהירות יתרה, ביחס לבית המקדש או הר הבית - הדבר

שימש חומר תעמולתי נורא בידי כל המוסלמים בכל חלקי העולם.

אני יודע שהר הבית קדוש לנו, אבל חושבני שזה יהיה מעשה ונדלי וחסר אחריות מצד המדינה והיהודים היושבים בה, אם ילכו לבצע עתה מדידות על הר הבית, כפי שעשה זאת הרב גורן. זה מצב "מלבב" מאוד כאשר הר הבטחון אומר שאינו יכול להשתלט על הרב גורן בנושא זה.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

זה בסמכות הרמטכ"ל.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

עניין התשלום או אי-התשלום בעד ביקור בהר הבית: עובדה היא שהם קיבלו תשלומים בעד הכניסה לשטח הר הבית במשך שנים רבות. כולל תקופת המנדט. אני עצמי שילמתי כסף כדי להיכנס לביקור בהר הבית בתקופת המנדט (15 גרוש, אם איני טועה).

בעניין זה מציע אני שנהיה זהירים ביותר. אם רוצה אתה להפסיק גביית הכסף הזה - דבר אתו; תבטיח לו במקום זה פיצוי מתאים. אך אל תעשה עצמך בעל בית באותו מקום.

הר הבית חיכה כל כך הרבה שנים - שיחכה עוד מאה שנה. לא נפתור זאת כבר היום ולא ננסה לעשות שם שינויים היום. אנו שומעים מפי שר החוץ שבעניין ירושלים לא הנוצרים הם הלוחצים. וכי מה יכול אתה לעשות נגד העובדה הבדוקה והידועה, שהכותל המערבי היה המקום בו נקשר סוסו של מוחמד כאשר טס השמימה, ושם הסוס היה בורה. אלה דברים עדינים שבעדינים.

לכן, אני מציע לתמוך בהצעת שר הבטחון, שעל הדיון על הר הבית לא יפורסם באף מלה אחת.

בעניין הכותל המערבי והמקומות הקדושים האחרים, ליהדות ולדתות האחרות, נקבע שזה נושא לדיון בועדת שרים, ואל ייעשו שום שינויים במצב הקיים, שום גילויים והעברות, כי כל עניין הווקף זו אש העלולה לפרוץ בכל רגע ובלי ועדת השרים לא ייעשה דבר וחצי דבר בנדון זה. על כל דבר שיובא בפניה תחליט ועדה זו במקום הממשלה.

שר האוצר פ. ספיר:

לפני כמה שבועות הייתי בכותל ואני שומע מכל צד שעניין המחיצה זו בושה וחרפה. זאת שומע אני מישראלים ושאינם ישראלים. אני מציע להצביע על כך, האם חייב הדבר להיות כך או לאו. אין זה עניין הקשור בפגיעה בדת ולא צריך לקשור זאת יחד.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

התקנות הללו, שאני צריך לחתום עליהן, מציע אני שתבדקנה על-ידי הועדה, וכמובן, אם נרצה להכניס בהן שינוי דרסטי - העניין יובא להתייעצות עם הרבנות הראשית. אך לא הייתי מחליט שההכרעה בעניין זה בידי הרבנות, אלא הממשלה היא המחליטה.

שר הפנים מ. ח. שפירא:

מדוע לא תחליט בזה הרבנות הראשית?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כי זה יהיה רק בהתייעצות אתם. זו תהיה התייעצות

בה יתחשבו בדעת הרבנים הראשיים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ביחס לרבנות צריכה הסמכות להיות פחותה מאשר

ביחס למופתי או לכומר?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה עושה עוול לרבנות ולכולם בהשוואתך זו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל יש להקפיד שלא יהיו הם פחותים מאחרים?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

חלילה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בדרך של אלימינציה אזכיר כמה בעיות שעליהן לא

אדבר עתה, כי נדמה לי שרוב המסובין סביב שולחן הממשלה מסכימים ביניהם באותן בעיות.

לא אדבר על העניין - איזו מחלקה צריכה לטפל
בעניין הכותל המערבי - אם זו המחלקה למקומות קדושים של משרד הדתות, או רשות
גנים ושמורות הטבע.

ראש הממשלה אמר שאין הצעה כזאת והעניין יורד
מעל הפרק. ישנה הערה של שר הבריאות שרשות הגנים ושמורות הטבע - היא בלבד תטפל
בזאת. וראש הממשלה אומר שאין הצעה כזאת. לכן, לא אכנס לבעיה זו, כי ברור לי
שהמחלקה למקומות קדושים היא ממשלתית לא פחות מרשות שמורות הטבע והגנים.

אם יימצא ששר הדתות אינו יכול לקיים החלטות
הממשלה - אפשר יהיה להסיק מזה מסקנות. איני חושב שזו הבעיה עתה ולא אדבר על
כך, אלא אם תהיה הצעה קונקרטית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

איני מבקש לעצמי טיפול בנושא זה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בעיה שניה שלא אדבר עליה - בעיית המצב הנוכחי
בכותל המערבי. לפני ארבעה שבועות קיבלנו לידינו את הכותל המערבי, כאשר סביבו
חורבות, ערימות ומזבלות שנאספו במשך שנים ושנוצרו עקב הריסת שכונה שלמה.

אני מזמין את שולחן הממשלה שיבואו מחר כדי
להיווכח בשיפור הגדול שחל בימים האחרונים ברחבה גדולה זו. הם יראו את השינוי
מלפני שבוע ועד עתה.

נשיא המדינה יבוא ביום השני בבוקר לכותל, ואתם

מוזמנים אתו יחד.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

ישנה הזמנה מטעם הרבנות הראשית לכל שרי הממשלה

לבקר בעיר העתיקה מחר בשעה 9 בבוקר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זו הזמנה אחרת.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הוזמנו עבודות במע"צ, שהחלה כבר בעבודה ואני

מקווה שהעניינים יוסדרו על הצד הטוב ביותר.

טובי האדריכלים עוסקים בתכנון המקום. היתה

התייעצות עם אדריכלים ממשרד הפנים והעיריה ומע"צ. הותוותה דרך לפעולה ונבדק מה

ניתן לעשות ללא הכרזת תחרות ועל מה אפשר להכריז תחרות בין אדריכלים. אני סבור

שהעניינים יוסדרו על הצד הטוב ביותר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם נכון שאסור לנטוע שם עצים?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

עדיין לא הוחלט על העניין בכללו.

לפי התכנית של האדריכלים, יהיו ברחבת הכותל ארבעה אזורים. באיזור א', ליד הכותל, יוחזרו לו הרבה מההוד והאינטימיות שהיו לו כאשר עמד הקיר מולו וכאשר היה פינה אינטימית. יעמיקו אותו בשני מטרים וכו'. בצורה כזאת ניתן יהיה להתגבר על הבעיה.

הערה שלישית חייב אני להעיר למען הסדר: הודעות ראש הממשלה פעמיים, בכנס של ראשי הדתות, שהוא מבקש: א) להטיל בעיות אלה על שר הדתות; ב) (מצטט באנגלית).

ראש הממשלה הודיע פעם או שתיים, בכינוסי ראשי הדתות, שהפיקות על הכותל המערבי נמסר לרבנים הראשיים. אגב, זה גם לפי החוק הקיים - "חוק הכותל המערבי משנת 1930". כל בעיות הכותל המערבי מסורות בידי הרבנים הראשיים, כך שהדבר קיים כבר.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

והם לא העמידו אז מחיצות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

גם חוק המקומות הקדושים התשכ"ז קובע כי הביצוע הוא בידי שר הדתות, ומהביצוע הרי נובעים דברים רבים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רואה שאתה מסכים להקמת ועדה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מסכים לוועדה, אלא רק לעניין התקנות ולא כפי

שמציע זאת שר המשפטים.

דברים רבים שנמצאו ליד הכותל, מקורם בתנאים השוררים במקום בשבועות הראשונים, כאשר גלי אבק עולים בו ואי סדר ועומס הנובעים מהנהירה ההמונית של המבקרים במקום. לפני שבוע או עשרה ימים נערכה אומדנה של 2 מיליון מבקרים שהיו בכותל. יהודי ירושלים ביקרו כל אחד ארבע או חמש פעמים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

באותו הזמן שני מיליון יהודים ביקרו אצל חנויות

הערכים וערכו שם קניות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הכותל המערבי, עד עתה שוהים בו בבוקר, בצהרים ובערב, מתפללים. הבטחנו, עם זאת, גישה חופשית למתפללים ולא הסדרנו רגולציה כזאת של גישה, שאינה חופשית. יש להניח כי במשך הזמן זרם המבקרים יקטן במידה מסויימת, יוקל הלחץ וכן יסתדרו הדברים במשך הזמן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נניח שלא יקחו שוטרים לשמירה על הסדר שם, אלא

שמשים בקודש.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הערה נוספת: בסופו של דבר הויכוח הוא יותר רעיוני מאשר טכני-אדמיניסטרטיבי. רוצים להעביר זאת על פסי הויכוח, האם הכותל המערבי הינו מקום קדוש, או אתר הסטורי גרידא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא אכפת לי שיהיה מקום קדוש, אבל גם מקומות קדושים כאלה, שהם אוניברסליים, עולמיים, מן הדין והראוי שיהיה בהם סדר ויופי.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

כן - "מיפיותו של שם באהלו של שם" - לזה מסכים אני בהחלט. ואת זאת נעשה. אבל על סמך השבועות הראשונים בהם שרר אי סדר, לא צריך לקבוע מסקנות לגבי העתיד.

והצעתי היא, לכן, שנדון בסעיף זה בעוד כמה שבועות, כאשר המראה יהיה אחר לגמרי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יתכן שהמשגה הוא בכך שלא צפינו 2000 שנה ועוד שלושה חודשים לפתיחת המקום לביקור הקהל הרחב. יתכן שצריך היה להשאיר את המקום סגור במשך שלושה חודשים נוספים ובינתיים להקים ולסדר שם הכל לפי התכניות.

ביום בהיר אחד באו אלי הרכבים הראשיים, והזדעזעתי לשמע הצעתם, שבמשך שבתות אחדות לא יהיו ביקורים בכותל. אמרתי להם: הרי יהודי דתי בירושלים ירצה לגשת לכותל וכיצד לא תניחו לו: אמרו לי: זאת

תשאיר לנו, ובלבד שלא יסעו יהודים במכוניות לירושלים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

קיבלתי שיחה טלפונית מלשכתך, שאתה מבקש אותי להוציא צו לסגירת הכותל לכמה שבועות. הלכתי לרבנים הראשיים ואמרתי שגם אם נעמיד אלף שוטרים, אי אפשרי הדבר. וידעתי שאי אפשר לעמוד בזאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה נותן לי עתה דוגמה רעה, כי פירוש הדבר שהרבנים יכולים לרצות משהו ולהחליט על כך והקהל לא יישמע. גם אני אמרתי שאולי זו גזירה שהציבור לא יוכל לעמוד בה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הערה לי לדברי שר הבטחון בקשר להריסות: נהרסה שכונה ונשארו בה כמה בתים שבעצם הם רק חציים של בתים. הרסו את הקיר האחד ונשאר חצי קיר קיים. קירות אלה מהווים סכנה לציבור, כי עלולים הם להתמוטט. פנינו למהנדס העיר באופן הרשמי ביותר וקיבלנו הוראות: הבתים המהווים סכנה ייהרסו, והאחרים, שביניהם כאלה המסתירים קטע מהכותל, לא ייהרסו.

שר הבטחון מ. דיין:

אם יהרסו את הבתים שחציים כבר הרוסים, האם על-ידי כך המעבר מהכותל להר הבית יחדל להיות מעבר?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יישאר. לצערי הריסת הבתים לא משנה מבחינה זו. המעבר

שר הבטחון מ. דיין:

שמעתי על כך מפני הערבים. אני מבקש לבדוק זאת ולא ייעשה לפני כן דבר, עד אשר תהיה תוצאה לבדיקתי. במידה ואין הכוונה לסגור את אחת מהכניסות למסגד, כי אז אין בעיה. במידה וזו הכוונה או התוצאה - יש לחזק הריסות הבית ולא להרסו.

אני חוזר ומבקש שתסכים לי בדברייך, שכל השינויים לא ייעשו לפני שהדבר ייבדק על-ידי גוף מוסמך, ואני מציע שיוחלט מי יבדוק זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הרי הוא מסכים לוועדה.

שר הבטחון מ. דיין:

האם חסרה לנו עתה התפוצצות נוספת בעיר העתיקה?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אין כוונה כזאת.

אמרתי אמש, בקשר לעניין בית המקדש, דבר שיכול להיות חריף יותר: אין כוונה לבנות עכשיו את בית המקדש; אין זה עולה על הדעת עתה. ברדיו הודיעו על כך בצורה חריפה יותר.

שר הבטחון מ. דיין:

אמרת שאין תקציב לכך.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אין שום בעיה ולא צריך להפריז במקום שאין צורך

בהפרזה.

המוסלמים קיבלו מאתנו את כל האחריות בעניין זה.

שר המשטרה א. ששון:

הם לא שוכנעו.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יש דברים שידועה להם האמת, ובכל זאת לוחצים הם.

הם יודעים שאין מקום לכל חשש מצדם בעניין זה.

שר המשטרה א. ששון:

הרב גורן צולם כשהוא בודק את השטח והצילום נשלח

לכל ארצות העולם.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

היתה פטיציה אחת בה הוזכר משרד הדתות. אבל היו עשרות אחרות בהן הוזכרו משרדים אחרים. כל ההסדרים ליד הכותל אינם נעשים על-ידי משרד הדתות. זה נעשה על-ידי רב שמונה על-ידי הרבנים הראשיים, ותוארו: הרב הממונה לעניין הכותל המערבי. הרבנים הראשיים הם המוסמכים לקבוע בעניין סדרי התפילות שם וכו'.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא כך הדבר.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

מכאן בא אני למסקנות: אני יכול להבין שיש תקנות ולפי החוק שנתקבל בכנסת התקנות תופסות אם הדבר נוגע למקום קדוש יהודי, מוסלמי או נוצרי. הן יכולות להתפרסם על-ידי שר הדתות, בהסכמת שר המשפטים, לפי הצעת ראשי הדת. אם ראשי הדת לא רוצים בתקנות, אין הן מתפרסמות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה אינו הפירוש הנכון.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הוא הדין לגבי מסגד אל אקצה או הכותל המערבי או

מערת המכפלה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מערת המכפלה אינה כלולה בזה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

על סמך זה הלך שר הדתות והתייעץ עם הרבנים הראשיים והם הציעו נוסח של תקנות. הם קבעו ועדה בראשות שופט בית המשפט העליון, ד"ר קיסטר, והוא ניסח זאת.

את הנוסח הזה הבאתי לשר המשפטים ונפגשנו שישא איש: שני רבנים ראשיים, השופט ד"ר קיסטר, שהוא יו"ר ועדת הכותל של הרבנים הראשיים, ושרי המשפטים והדתות.

הגענו לסיכום מוסכם של הצעת התקנות. אני חתמתי על זה ונוסח ההצעה נמצא אצל שר המשפטים. אני יכול להבין ששר המשפטים יכול לבוא ולומר שיש לו הערות נוספות או השגות. אמנם סיכמנו את הדברים, אבל יש להכניס שינוי כלשהו לדעתי, וצריך לשבת שוב ולדון בדבר.

יכול שר המשפטים להציע שתקום ועדת שרים לענייני התקנות. ולכן יכול אני להבין שדרושה ועדה לעניין זה ואקבל החלטה של הממשלה בנדון. אבל איני מסכים לועדה סתמית בעניין הכותל המערבי. אני רוצה שתבינו שהחלטה כזאת יכולה להחריף את המצב.

השר מ. בגין:

האם ועדה זו הינה לכל המקומות הקרושים?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הועדה יכולה להחליט החלטות על עניין מסויים. אם ישנה בעיה קונקרטית הקשורה בעניין התקנות, תהיה ועדה לעניין התקנות. אם תקום מחר בעיה נוספת, תתמנה ועדה מתאימה לאותו עניין. אך אל יתפרש בעולם כולו שהממשלה רוצה להפקיע מקומות קדושים. קבענו שכל דת תנהל ענייניה באופן אוטונומי, ופתאום מטילים עלינו ועדה.

השר מ. בגין:

אתה יכול לקרוא לה "ועדה לשמירת המקומות

הקדושים".

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ישנם כל כך הרבה דברים עליהם לא מקימים ועדות, ומדוע דווקא כאן צריכה לקום ועדה שתשמור על השר? תשמור כל הממשלה על העניין ולא ועדה.

במידה וישנה בעיית תקנות ותקום ועדת שרים, היא תצטרך להיפגש שוב עם הרבנים הראשיים ולדון בדבר. לכן, תשתדלו לבחור בועדה שתדע כיצד לשבת עם הרבנים הראשיים. אדרבה, אנוכי אעזור ככל יכולתי בעניין זה, אך אל תכניסו את המקומות הקדושים לצלחת הפוליטית, ואז יטענו שישנה מגמה להשתלט על עניין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ישנה תופעה משנים, שכאשר מגיעים לעניין שבקדושה ובדת - אומרים לנו: הסירו ידכם, כי תעלה אש נוראה. היות ותעלה אש, אזי נזהרים ולוקחים את הילד מהאש מהעניין נשאר שוב כפי שהיה.

שר הבטחון מ. דיין:

זה יביא להעברת חוק בכנסת, שישנה את כל העניינים וועד ממונה אחד יהיה ממונה על כל העניינים האלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

חברי הועדה יהיו: שר הדתות, שר המשפטים, שר המשטרה, מר בגין, שר הדואר, והשר קול הציע את עצמו. מניתי כבר שבעה חברים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מציע לעניין זה את שר הבטחון.

שר המשטרה א. ששון:

שר החוץ צריך להיות גם הוא בזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני אחראי לכך שהוא אינו צריך להיות בזה.

שר המשטרה א. ששון:

לדעתי צריך להעביר בעיית המקומות הקדושים

למוסלמים למשרד החוץ.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני חושב שהשר ששון והשר ישעיהו צריכים להיות בועדה ומר בגין דיבר על אנשים שיצטרכו לבוא בדברים עם הרבנים, וכל אלה שהזכרתי ראויים להתייצב בפני הרבנים, כאשר המדובר בדרך ארץ וכו'.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

שר הפנים צריך להיות בועדה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם הוא מעוניין בזה - בבקשה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני בעד זה ששר החוץ יהיה גם הוא בועדה.

שר החוץ א. אבן:

אם מדובר בעניין המוסלמי - אני מסכים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בסדר.

שר הבריאות י. ברזילי:

(א) אבקש להצביע הצעתי, שעניין הכותל המערבי יהיה במסגרת טיפולו של משרד ראש הממשלה.

(ב) מחליטים על הסרת המחיצות בין גברים ונשים ליד הכותל המערבי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מקווה שלא תציע להכריח את ראש הממשלה לקחת עליו עניין זה. אינך מציע שיכפו זאת עלי, לא כן? אני לא רוצה לעסוק בזה; ישנו שר דתות והוא יעשה זאת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

בעניין המחיצה לא אמר שר הדתות מלה אחת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יו"ר הועדה יהיה שר הדתות.

שר הסעד י. בורג:

אי אפשר להצביע על הצעת השר ברזילי, כי זה אומר שינוי סטטוס חוקי, משום שהממונה לפי החוק הוא שר הדתות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

קיבלנו החלטה ברוב קולות.

שר הבריאות י. ברזילי:

מה היה קורה אילו רוב החברים היה סבור כמוני? -

לא היית מקבל זאת?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מקווה שלא היה רוב חברים שהיה מטיל זאת על

שר שאינו רוצה לקחת את הדבר עליו, אחר שמסביר הוא מדוע לדעתו אינו צריך לקחת זאת עליו.

שר הסעד י. בורג:

החוק קובע מי הממונה על הדברים הללו, כגון

"שמירה על המקומות הקדושים".

שר הבריאות י. ברזילי:

הויכוח הוא אם זה מקום קדוש בלבד.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אין כל מניעה חוקית להחליט שחוק יעבור לביצוע

שר אחר. לכן, זה יכול לעמוד להצבעה.

אני בדעה שהשר הממונה על חוק זה צריך להיות שר הדתות. לכן, אצביע נגד ההצעה לגופה, אך היא יכולה לעמוד להצבעה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הועדה ישנה, אלא אם גם השר ברזילי רוצה להצטרף אליה.

כולנו דיברנו פחות או יותר באותו הסגנון: זה מקום קדוש, הסטורי, והוא קדוש גם ליהודים הרחוקים מהדת.

היתה הצעה להחליט על העניין כאן, ולא להעביר זאת לוועדה. האם יש תומכים בהצעת השר ברזילי?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

הצעה לסדר: הועדה תדווח לממשלה בעניין שהתעורר כאן במיוחד. יתכן שהועדה תסדיר זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם יש תומכים בהצעת שר הבריאות, שבינתיים נחליט על דבר אחד?

בעד הצעת השר ברזילי - 2 קולות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם כן, לא נחליט בעניין זה כאן. לועדה יהיה
ודאי דין ודברים בעניין זה, והיא תביא מסקנותיה הנה.

השר מ. בגין:

העניין דחוף ועל שר הדתות לכנס את ישיבת הועדה
ללא דיחוי, והעניין צריך להסתיים השבוע.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אשתדל.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הועדה מתבקשת, תוך שבוע ימים, להביא מסקנותיה.
שם הועדה יהיה: "הועדה לשמירה על המקומות הקדושים".

לבעיית התשלום עבור הכניסה להר הבית: הועדה
תברוק גם עניין זה, ולא יתפרסם דבר על הדיון בעניין זה בישיבת הממשלה.

השר י. גלילי:

זו ועדה לשמירה על המקומות הקדושים לכל הדתות,
שיהיה הדבר ברור לנו כאן.

מ ח ל י ט י ם:

(א) למנות ועדת שרים לשמירה על המקומות הקדושים, אשר תדון בבעיות הנוגעות למקומות הקדושים לכל הדתות, ותביא מסקנותיה לממשלה.

הרכב הועדה: שר הדתות - יו"ר, והשרים: א. אבן, מ. בגין, מ. דיין, י. ישעיהו, מ. קול, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, א. ששון.

1) קול בעד ההצעה שהממשלה תחליט כי הטיפול בכותל המערבי יועבר לסמכות משרד ראש הממשלה;

2) קולות בעד ההצעה שהממשלה תחליט על הסרת המחיצות בין גברים ונשים ליד הכותל המערבי).

(ב) ועדת השרים הנ"ל תברר גם את השאלה של ביקור יהודים בהר הבית.

733. פטור ממס עקיף על טובין המיובאים על-ידי המגבית המאוחדת

שר האוצר פ. ספיר:

ישנו עניין הקשור באיבוד סכום של 2.5 מיליון לירות, ולכן אבקש להקדים את הדיון בו.

עלינו להצהיר על שחרור ממס עקיף על טובין המיובאים על-ידי המגבית המאוחדת. אם לא נחליט בעניין זה, לא תוכל הסוכנות היהודית לקבל דברים שיילכו לאיבוד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כולם מסכימים לאשר זאת.

מ ח ל י ט י ם: לעניין סעיף 11 לתוספת לחוק

המכס, הבלו ומס קניה (ביטול פטור מיוחד), התשי"ז-1957, בדבר פטור ממס עקיף על טובין - לאשר תכניות יבוא לישראל של עודפי טובין של ממשלת ארצות הברית, אם אותם טובין מתקבלים ללא תמורה או במחיר מוזל על תנאי שכל הטובין כאמור יהיו פטורים ממס בישראל.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נדון בעניין הגדה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא יתכן להתחיל בדיון כזה בשעה שבע בערב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו מוכרחים לדון בעניין זה. האם ניתן לקיים

השבוע ישיבה נוספת? אם ניתן הדבר - נקיים ישיבה לנושא זה בלבד.

~~הממשלה ל. אשכול:~~

לעניין סעיף 11 לחוקתה לחוק המכס, הבלו וסמ-קניה
(ביטול פטור מיוחד), השפי"ז-1957, בדבר פטור מס
עקיף על טובין - לאשר חובניות יבוא לישראל של
עודפי טובין של ממשלה ארצות-הברית, אם אותם טובין
מתקבלים ללא תמורה או במחיר כוזל על חנאי שכל
הטובין כאמור יהיו פטורים מס בישראל.

לעניין סעיף 11 לחוקתה לחוק המכס, הבלו וסמ-קניה (ביטול פטור מיוחד), השפי"ז-1957, בדבר פטור מס עקיף על טובין - לאשר חובניות יבוא לישראל של עודפי טובין של ממשלה ארצות-הברית, אם אותם טובין מתקבלים ללא תמורה או במחיר כוזל על חנאי שכל הטובין כאמור יהיו פטורים מס בישראל.

הר"ם ל. אשכול: בדון בעניין הגדה.

השר מ.ח. שפירא: לא יתכן להתחיל בדיון כזה בשעה שבע בערב.

הר"ם ל. אשכול: אנחנו מוכרחים לדון בעניין זה. האם ניתן לקיים השבוע?

ישיבה נוספת? אם ניתן הדבר - נקיים ישיבה לנושא זה

בלבד.

==

"קול ישראל" עיתון יומי-ערבי-נצחתי.

העובדים סטילס סטק פבליקישן גאוגרפיקל מיוני

734. ומצב השירות והידור

השר י. גלילי:

אבקש למסור הודעה, שביקשתי למסור אותה כבר לפני

השר י. גלילי:

שבלעיים-שלוש.

הישיבה, בה נוסעו כל המנהל, אבל החברים יוכלו לעזוב.

בשרות הידור שלנו שורר מסבך ארגוני וחברתי. איני

מצוי זמן רב ליד נושא זה, ואיני יודע אם זה ענין פרטננט.

נמסר זמן רב לפני שהיתה לי נביעה בנושא זה, ונמסר לי על כך ביום הראשון

לטיפול בנושא.

"קול ישראל" אינו נתון בכפיפות ישירה לממשלה. לכן

נועצתי כל הזמן עם ראשי רשות הידור בדבר הדרכיה שיש לבקש לתיקון המצב.

פעמים מספר התייעצנו על כך עם ראש הממשלה.

המצב, שכאמור אינו בן-יומו, החמיר לאחרונה. המערכת

המנהלית והחברתית משובשת לחלוטין. קיים מצב בלתי-תקין בחומרים שונים, כמו

ביחסים עם הדואר ואנשי האוצר, והשתבשות היחסים בין ההנהלה והעובדים - זה

אחד הביטויים למשבר.

כמו-כן ישנה התחדדות היחסים בין העובדים לבין עצמם.

אביא דוגמא: אחד החברים במליאת רשות הידור הגדיר את המצב כן, שהמצב ב"קול-

ישראל הינו מזועזע עד היסוד ומפורץ; אבל ההנהלה לא יכולה לפרוק מעצמה את האחריות לזעזוע. ישנו מצב של חרב איש ברעהו, חוסר לויאליות, הנטשן שנים. אין טשטעת ואין סרות. (אלה דברי מר קובלרסקי מעיריית ירושלים).

אביא כמה דברים מדבריו של סמלא-מקום יו"ר רשות השידור, מר אליאב, המדבר על המצב: "המנהל הנוכחי לא יכול להבריא את המצב, כי הוא חדל להיות סמכות מוסרית קולקטיבית. אין נותנים אסון לסוטיבים שלו. אין לו מנהיגות מוסרית. הכרעותיו הן חלק מטדיניות של יציאת מצוד מעמדו. גרטיט שמחוך ל"קול ישראל" העמידו אותי על המנפולציות שיש שם. "קול-ישראל" זקוק לתקופת-נופש מהניהול הנוכחי.

העובדים מסילים ספק בכסחון האוביקטיביות המוסרית של ההנהלה. ישנה אפירה עכורה של "קליקות". המנהל אינו עומד מעל מסטר הכחות, אלא נעשה הוא עצמו מעורר להחסודרות.

אני אמציא לכל חכרי הממשלה את הפרוטוקול המלא של הישיבה, בה הושמעו דברים גם בשבחו של המנהל, אבל החכרים יוכלו לשקול את הדברים.

אני עומד בקשר עם אנשי הועד המנהל ועם ראש הממשלה והתחזקה דעתו, כי ההנהלה הנוכחית אינה מסוגלת להבריא את המצב. הדבר טעון חילופי-זכרא. ההנהלה הנוכחית לא תוכל גם להעביר את המוסד לעידן הטלביזיה.

עלי להזכיר כאן שראש הממשלה העמיד אותי על כך, שב-13 ביוני 1965, עת נחמנה המנהל הנוכחי של שרות השידור, קבלה הממשלה החלטה, שסינוי זה טעון עיון מחדש עם הקמת והפעלת הטלביזיה. ואמנם מסניגשנו לענין הטלביזיה ב-1 בפברואר, שוחחתי עם המנהל הנוכחי של שרות השידור. כאשר הודעתי לו על כוונתנו להטיל על אלוף פלד את הפעולה בענין הקמת הטלביזיה - הוא ביקש לשחררו מהפקידו. נענינו לבקשתו ובאנו בדברים עם שר החוץ, ואיני רוצה להלאותכם בתאריכים: הוא הסכים לקבל על עצמו, לפי בקשתו, שליחות כשגריר ישראל באחת הארצות.

הודעת על כך במסעלה, בועד המנהל של רשות השידור, במליאה של רשות השידור ובכנסת.

כאן עלי לחזור ולהדגיש כי עברו חמשה וחצי (חצי שנים מאז הוסכם עם מר גבתון על צאתו לשגרירות, והוא לא ערער על כך.

באנו גם בדברים עם מועמדים אחרים, שיהיה עלינו להציגם כחוק בפני הממשלה. הוא רחוק באופן קיצוני את הצעתנו שישאר כניהול הרדיו. והנה, לפתע פתאום, אחר חמשה וחצי חודשים, אחר שהכל הוסכם גם עם השגריר שצריך היה להחליף אותו, הוא בא והודיע לנו שהוא נשאר בתפקידו.

ראש הממשלה הבהיר למר גבתון שאם שאין מנהל רשות שידור מסנה את עצמו. ראש הממשלה כתב לי שמינויו של מר גבתון למנהל רשות השידור היה טעון עיון מחדש עם הקמת הטלביזיה ושחרורו מתפקידו, לפי בקשתו, עומד בתוקפו.

מבחינה עניינית וטורמלית אין סיבה ^{למה} לא להחליטים הכרוכים במינוי זה כדי למנות מנהל חדש.

למחרת השיחה עם ראש הממשלה, התחיל סכסוך עתונאי שלא החשדות, והנה אקרא באזניהם החלטת-מינוי של הועד המנהל של רשות השידור, פה אחד, וזו לשונה:

כל חברי הועד המנהל - ד"ר חיים יחיל, פרופ' יהודה אליצור, מר אריה לבני, מר נתן שחם - ייפנו את כוחם לגנות את העובדה, שחוק כדי הדיונים המתנהלים במוסדות רשות השידור, ביזמתו ובהשתתפותו של השר גלילי התרת לעצמך לצאת במסע בעתונות על נושא שעודנו נתון בעיצומו של כירור פנימי.

אין להעלות על הדעת, שעובד בכיר כמותך, אשר נתמנה ע"י הממשלה, יפתח במסע תעמולה אישי בעתונות; יפרסם ברבים את גירסתו על תוכן שיחותיו עם ראש הממשלה והשר הקשור בתחום-פעולתו; יתן פומבי לשמועות שלא נבדקו ולהמזים מחשידיהם כלפי ראש-הממשלה והשר; יפרסם את פירושו השרירותי על מנפת דיוני המליאה בעבר; וכל אלה - בעודנו סכהן בתפקיד, שנמסר לו על ידי הממשלה.

הופעה זו היא חסרת-תקדים והיא מהווה דוגמה שלילית ביותר לעובדי רשות השידור.

חברי הועד המנהל ביקשוני להביע לך דברים אלה בכתב ולמסור אותם לידיעת השר גלילי ולחברי המליאה.

בברכה,
בנימין אליאב,
מ"מ יו"ר רשות השידור.

לא נקטתי בשום אמצעים, כי חכיתי שמוסדות רשות השידור יגיבנו. מכתב זה נכתב על ידי סמלא מקום יו"ר רשות השידור, וזה הוחלט בסליחת רשות השידור. המכתב נשלח על ידי כל חברי הועד המנהל, ואוסר על ידי 25 חברי המליאה. איש לא ערער על כך.

השר י. ט. ח. שפירא: מספיק עם גבתון אינו מאשר זאת.

השר י. גלילי: מי השר היושב ליד שולחן זה, שאמר לגבתון, שעל ידי

השידור על הילדה מבית-שאן - הוא חרש גורלו של מנהל רשות השידור? השר שאמר דברים כאלה לגבתון - יתוודה.

מי השר שהעיר נגד שידוריו של אלוף הרצוג? אם יש שר שאמר דבר כזה - שיקום-כאן בר אומץ הלב לדמר זאת כאן.

מי השר שהעיר נגד זה שכנהל שרות השידור בא בדברים עם שר הבטחון, רב-אלוף משה דיין? גם בחוק, המלטה, אתר שנמלכת בידת ראש-

השר י. ט. ח. שפירא: אמנם שמעתי את הדבר הזה מאנשים הקשורים לרדיו.

השר י. גלילי: אני שואל: מי השר בממשלה שערער על כך שניתנה לאלוף

הרצוג אפשרות לשדר את הפרשנות הצבאית שלו? השר

השר י. ט. ח. שפירא: ואם לא יתוודה - אזי יירה? - אם תאמר כך, יהיה זה

השר י. ט. ח. שפירא: ואם יסבנו מלא, (שפ.)

השר י. ט. ח. שפירא: שמעתי שהיה רדיו בין העובדים מסוריימים ברדיו על

שהוא מתארס, אז ברשיתו על הרצוג את הפרשנות הזאת. עלי לנקוט, אם

השר י. גלילי: על מי יכול להיות. (שפ.) איני סבור שאפנהל אנכתי יכול

רה"ס ל. אשכול: את רשמי הוא עשה מלאכה יפה. ואני אושב שהוא מסכה את עצמו.

השר י. ט. ח. שפירא: מי גבתון אמר לי שהשר גלילי אמר לי זאת. זאת

השר י. גלילי: אני אביא את ההאשמה. בסליחת רשות השידור שאלתי אותו,

והוא אמר: לא אתה, גלילי. אותה.

מי אמר את הרשעות או הסכלות, שיש לקפח את מנהל רשות

השידור, על אשר שוחח עם שר הבטחון? ושאר דברים ששליח הממשלה לרשות השידור

אמר בראיונותיו בעתונות? כל המה שהתעורר, לאור גיטות דבריו האחרונים?

אני מסוכנע, מבלי לקפח זכויותיו בעבר של האיש, שאין
המנהל הנוכחי מסוגל לנהל את רשות הסידור, ואין זו דעת-יחיד שלי. ונראה לי
שהוא צריך לחדול מתפקיד זה. דאגתי שלא ייפגע כבודו בדברי במליאת רשות
הסידור ובעתונות.

לאחרונה, על-מנת שהטיפול שלנו בנושא יהיה הוגן, אדגיש
שני דברים: בישיבות המליאה של רשות הסידור הוברר לחלוטין שעל דעת המליאה
הודיע היו"ר, מבלי שאיש יתנגד, שהוברר שהטיפול בנושא זה הוא בעד שיקולים
פוליטיים-מפלגתיים. הנושא מעוגן כולו בבעיות המצב של רשות הסידור
ואינו בעל רקע פוליטי-מפלגתי. מקורו ברצון להבריא את רשות הסידור.
כיוון שרצוני שהצעים שנוקטים אנו בנידון יהיו
תקינים, מעוגנים גם בהגיונות וגם בחוק, החלטתי, אחר שנמלכתי בדעת ראש-
המסלה ושר המספטים, ואחר שהייתי בעניין זה בדיוני המליאה:

(א) לשאול עזת היועץ המשפטי אם המסרה הזאת תלוייה פנויה
בהסך להסדר בינינו ונבנתון מאז ה-1 בפברואר ש.ז. ועל פיה בא ההסדר בינינו
ושר החוץ על יציאתו בתור שגריר לחו"ל. אם המסרה הזאת פנויה -
(השר ס. בגין: האם שאלת אותו כבר?) לא.

אם יתברר שהמסרה אינה פנויה, לאמר: יש תוקף לכך
שהוא מתחרט, אז ברעתי לשאול את היועץ המשפטי מן ההליכים שעלי לנקוט, אם
המסלה תחליט על פיטוריו. (וזאת טעם ש-א) איני סבור שהמנהל הנוכחי יכול
להטטין לנהל את רשות הסידור ולהבריא אותו ואיני חושב שהוא מסנה את עצמו.

(ב) בהתאם להליכים אלה - יקפידו על החוקיות וההגיונות
כלפי האיש. אני אביא את העניין לדיון במסלה, לרבות ההתייעצות עם מליאת
רשות הסידור, שאני עומד בעיצומה וצריך להשלים אותה.

השר י. בורג: האם נקבל פרוטוקול הישיבה?
אסציא לכם את הפרוטוקולים של ישיבות המליאה.

השר י. ספיר: על מה תהיה ההתייעצות, לאור ניסוח דבריו האחרונים?

השר י. גלילי: הפרוטוקול המסרה, שכל שר יכול לסגור את היועץ המשפטי ביום

לשאלת המסירה.

השר י. גלילי:

היא נמסכת והיא על דבר סועמד להנהלת סידור
הסידור, אם המטלה חציע למנוח אותו.

השר י. ספיר:

דיברת על אקט של פיסורים.

השר י. גלילי:

זה טרם היה.

השר י. ספיר:

האם אתה מתייעץ גם על האקט הזה?

השר י. גלילי:

אם יתברר לפי עצה היועץ המשפטי שהמטרה הזאת

אינה פנויה ואניע לכלל החלטה על פיסורים,

אזי לפחות, לפי החוק, לפי שאני מבין אותו, אצטרך להתייעץ גם על-כך עם

המליאה. אבל אנהג כפי שהיועץ המשפטי יורה לי.

אם המטרה פנויה וברצוני להציע פיסורים, מה

ההליכים לפיהם עלי לנהוג, להביא זאת לממשלה או למליאה?

השר ח.מ. ספיר:

יש לי הצעה: הצעתי היא שהוא יודיע על פיסוריו

וחוכל לחפש דרך כיצד להשתחרר ממנו. ואם המטלה

החליטה - גם אז לא יהיה מדבר קל כל-כך, כי במידה והמקור לבדו לא מסתחרר

- איני רואה דרך לשחררו.

השר מ. דיין:

צריך לקשור את גבחון לעניין המתיצה בכותל המערבי.

השר ח.מ. ספיר:

אני מציע לקיים דיון בעניין זה בישיבתה הבאה של

הממשלה. עד אז נקבל דו"ח על ההתפתחויות ונבצע מה

עלינו לעשות.

השר מ. בגין:

עד אז יואיל השר גלילי לא להפנות שאלתו ליועץ

המשפטי של הממשלה.

רה"מ ל. אשכול:

א-אפשר למנוע משר לפנות אל היועץ המשפטי.

השר מ. בגין:

היועץ המשפטי צריך לפנות לממשלה, ואבקש שהעניין

יידון תחילה בממשלה. אין לי כסחון אם שר-

המשפטים הוא הפרוצדורה הנכונה, שכל שר יכול לפנות אל היועץ המשפטי ביחס

לשאלה משפטית.

חוק הפרשנות ידוע לשנינו: מי שמסנה - הוא המסנה,

ופירושו שלא היועץ המשפטי יכול לקבוע אם משהו אינו מקיים משרתו, אלא הממשלה.

אם היועץ המשפטי אומר שהמשרה פנויה - חוות-דעת זו אינה

מחייבת את הממשלה. לנהוג בהתאם לפעיקט לחוק ש' יות השידור - ביה זה דבר אחד.

לכן, השר גלילי צריך, לפחות עד הדיון בממשלה, להשהות

פנייתו ליועץ המשפטי בענין זה.

השר י. ש. שפירא: אין שר יכול לפעול בניגוד לעצה משפטית שנותן לו

היועץ המשפטי לממשלה. הממשלה יכולה, לאחר עשייתה

בחוות-דעתו של היועץ המשפטי לממשלה - לא לקבל אותה. בזאת אין כל ספק.

לכן, איני רואה שום נימוק להצעת השר בגין, סדוע השר

גלילי אינו יכול לפנות בענין זה. הוא השר המציע לממשלה ביחס למנהל רשות

השידור. כך כתוב בחוק.

לפני שמציע הוא - פונה הוא בשאלה אל היועץ המשפטי

מה יכול הוא להציע. (השר ס. בגין: זו השאלה). השאלה היא זו: בניח שהיועץ

המשפטי אומר בחוות-דעתו שהמשרה פנויה. לפי הלך המחשבה של השר גלילי,

הוא יביר לממשלה: אני מציע לכם לאמץ את דעתו של היועץ המשפטי. הרשות תהיה

בידי כל אחד מחברי הממשלה לומר שלא לאמץ חוות-דעת זו. אך השר אינו יכול

לזוז בלי הצעתו: אם הוא אומר שהמשרה אינה פנויה - יציע השר לפטר אותו.

גם אז אינו יכול להציע לפני ששומע הוא מהיועץ המשפטי מה ההליכים במקרה זה.

ותפקידי לומר, וזה מסתמך מדברי השר גלילי, שעצה זו שיפנה ליועץ המשפטי

לממשלה הייתה עצה שלי, למרות שיכולתי בעצמי לנחש מה המצב החוקי במקרה כזה.

אך אמרתי שזה ענין עדין ולכן מוטב שהיועץ המשפטי ידריך אותו בעצה משפטית.

הממשלה יכולה לקבל או לא לקבל עצה זו.

דובר על כך שבזמנו הוא הסכים לכך.

השר פ. שפירא:

זו שאלה אחת. שאלה שניה היא, אם הוא לא יתפטר והשר

השר י. ש. שפירא:

גלילי רוצה להציע לממשלה כיצד עליו לנהוג כדי להביא

לפיטוריו. את ההליכים האלה יגיד לו היועץ המשפטי.

השר ס. בנין: להלכה אתה צודק: הענין אינו פשוט כל כך ואי-אפשר

רה"מ ל. אשכול: להעמיד זאת על פורמליות בלבד. אילו פנה השר גלילי

ואמר: אני רוצה למנות מנהל חדש לשרות הסידור ומבקש אני עתה הצעות חברי הממשלה - כיצד יש לנהוג בהתאם למעין? לחוק שירות הסידור - היה זה דבר אחד.

השר גלילי אמר שהוא מבקש את חוות-דעת היועץ המשפטי

אם המשרה פנויה או תפוסה. אך שאלה שהייתה מציע, בגלל דלקטיות הענין,

להפנותה ליועץ המשפטי לפני שהענין ירובא לממשלה. (נכנס-האמנה

אם היועץ המשפטי יגיד שהיא פנויה - אפשר לומר שהממשלה

לא תחייב. הענין הזה אינו פשוט כל כך.

השר י. ש. שפירא: אם פ לדבר בלי כבוד: השאלה היא האם המשרה פנויה

או אינה פנויה - זו שאלה משפטית טהורה. הנוכעת מפקעת

של עובדות: האמירות לאמנה בדבר הפרוצדורה האזרחית.

איני חושב, עם כל הכבוד לשולחן הזה, שהממשלה מחווה

דעות בשאלות משפטיות. תחילה היא שואלת, ואחר-כך אומרת ש-אי-אפשר לנהוג

לפי הצעתו.

השר ס. בנין: אתה מציע שאחר-כך הממשלה תעסוק באויר רעול.

רה"מ ל. אשכול: ישנה הצעה לקבל הצעת שר המשפטים - ההסברה, לפנות

לחנות-דעת שר המשפטים. (נכנס-האמנה בדבר הקלות

השר ס. קול: אין זה ענין להצבעה. שר ראשי לשאול לחות-דעת כזאת.

רה"מ ל. אשכול: זו זכותו.

הקלות בנסיגה ובחובלה ימים בינלאומית

מסכה 1965.

המסך הדיון נדחה.

(א) מדינת-ישראל תסיר לאמנה הבינלאומית

בדבר הקלות בנסיגה ובחובלה ימים בינ-

לאומית מסכה 1965. (נכנס-האמנה שפור

בסדירות הממשלה).

(ב) משרד האו"ם יבצע החלטה זו.

735. הצטרפות ישראל לאמנת מכס בדבר כלי קיבול

ראש הממשלה ל. אשכול:

ישנה רשימת אמנות בינלאומיות שעלינו לאשר,

ואבקשכם לסיים בזה את הישיבה.

(1) הצטרפות לאמנת מכס בדבר כלי קיבול.

מ ח ל י ט י ם :

(א) מדינת ישראל תצטרף לאמנת המכס בדבר כלי קיבול ולשני נספחיה, אשר נחתמה בג'נבה ביום 18.5.56 (נוסח האמנה שמור במזכירות הממשלה).

(ב) משרד החוץ יבצע החלטה זו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

(2) הצטרפות לאמנה בדבר הפרוצדורה האזרחית.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אבקש לדחות זאת.

736. הצטרפות ישראל לאמנה הבינלאומית בדבר הקלות בנסיעה ובהובלה ימית

בינלאומית משנת 1965

ראש הממשלה ל. אשכול:

(3) הצטרפות ישראל לאמנה הבינלאומית בדבר הקלות

בנסיעה ובהובלה ימית בינלאומית משנת 1965.

מ ח ל י ט י ס:

(א) מדינת ישראל תצטרף לאמנה הבינלאומית בדבר הקלות בנסיעה ובהובלה ימית בינלאומית משנת 1965 (נוסח האמנה שמור במזכירות הממשלה).

(ב) משרד החוץ יבצע החלטה זו.

737. אשרור הסכמים של איגוד הדואר העולמי

ראש הממשלה ל. אשכול:

4. אישור הסכמים של איגוד הדואר העולמי.

מ ח ל י ט י ס:

א. לאשרר את חוקת איגוד הדואר העולמי, אשר

נחתמה ביום 10.7.64.

ב. לאשר את המסמכים הבאים:

(1) התקנות הכלליות של איגוד הדואר העולמי;

(2) אמנת איגוד הדואר העולמי 1964;

(3) תקנות הביצוע של האמנה הנ"ל;

(4) הסכם החבילות 1964;

(5) תקנות הביצוע של ההסכם הנ"ל.

(העתק המסמכים הנ"ל שמור במזכירות הממשלה).

ג. משרד החוץ יבצע את ההחלטות הנ"ל.

738. אשרור האמנה הבינלאומית לענייני טלקומוניקציה, 1965

ראש הממשלה ל. אשכול:

5. אישור אמנה בינלאומית לטלקומוניקציה, 1965.

מ ח ל י ט י ם:

א. לאשרר את האמנה הבינלאומית לענייני

טלקומוניקציה, מונטרה 1965 (העתק האמנה שמור במזכירות הממשלה).

ב. משרד החוץ יבצע החלטה זו.

739. הטיפול בדרוזים על-ידי משרדי הממשלה

ראש הממשלה ל. אשכול:

בעניין הדרוזים - הדרוזים פונים וטוענים שהם רוצים להיות שווים ליהודים, ואינם רוצים שהאיש המטפל בערבים במשרד ראש הממשלה יטפל גם בהם. לי אין התנגדות לכך, ולא ליועץ לענייני ערבים. לכן אני מביא את ההצעה בפניכם.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

הטיפול בדרוזים על-ידי משרדי הממשלה יהיה זהה

לטיפול ביהודים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

מדוע דרושה החלטת הממשלה בעניין כזה?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

פונים אל הדרוזים כאל אזרחי ישראל מבלי צורך להזדקק למשרד ראש הממשלה, למחלקה הערבית.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני בקיא בזה, אבל אבקש לומר דברי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם כך, נעביר זאת לישיבה הבאה.

המשך הדיון נדחה.

הישיבה ננעלה בשעה 19:15.